

Studie 1: Het begin van het evangelie

Juni 29–juli 5

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Marcus 1:1*

Lezen: *Marcus 1.*

Introductie

In het eerste vers van zijn evangelie maakt Marcus niet alleen het thema van hoofdstuk 1 bekend, maar van zijn hele verslag: ‘het evangelie van Jezus Christus.’ In een eeuw waarin mensen vaak misleid werden door de allure van een evangelie ‘dat in strijd is met wat u hebt ontvangen,’¹ introduceert Marcus zijn verslag met zijn transparante openingszin om de essentie van het christelijke geloof weer te geven: het goede nieuws over Jezus Christus. Jezus openbaarde het evangelie, niet alleen aan degenen die genazen door zijn helende aanraking, maar ook aan een geloofsgemeenschap die in zichzelf verdeeld was en die tot geloof in het evangelie moest komen. Volgens de uitgangspunten van Marcus is Jezus het evangelie.

Thema: De studie van deze week behandelt twee onderdelen van het eerste vers van het Evangelie volgens Marcus: de frase ‘het evangelie van Jezus Christus’ en vervolgens meer specifiek de naam ‘Jezus Christus.’

1. ‘Het evangelie van Jezus Christus.’ Voor Marcus is het evangelie, of *euangelion*, Gods goede nieuws, geworteld in de heilige Schriften, verkondigd door Christus in de synagogen en geopenbaard in zijn dienstwerk op aarde. In die hoedanigheid is het goede nieuws van God ook waarachtig het goede nieuws van Jezus.
2. ‘Jezus Christus.’ Marcus toont Jezus in de vele aspecten van zijn dienstwerk. Jezus is de Zoon van God en zelf de Heilige. Hij wordt ook gepresenteerd als geweldige leraar en prediker, tevens een bewogen genezer, in de omgeving van Galilea en daarbuiten.

Deel II: Commentaar

‘Het begin van . . .’

Elk van de vier evangeliën in het Nieuwe Testament begint met verwijzingen naar ‘het begin’ van Jezus Christus. Het evangelie van Matteüs begint met de stamboom van Jezus, vooral zijn menselijke lijn als ‘zoon van David, zoon van Abraham.’² Lucas leidt zijn evangelie in met de onthulling dat het start bij ‘het begin’ van Jezus openbare optreden zoals verteld door ooggetuigen.³ ‘Het begin’ bij Johannes is bijzonder omdat het verwijst naar een periode voor de menselijke geschiedenis, een tijd voor ‘het begin’ van Genesis. ‘Het begin’ bij Johannes gaat terug naar de eeuwigheid van Jezus Christus: ‘In het begin was het Woord.’⁴ Marcus begint net even anders. Hij trapt af met de woorden ‘het begin van het evangelie van Jezus Christus.’⁵ Het doel van Marcus is het evangelie van Jezus Christus te vertellen vanaf de start.

¹ Galaten 1:9

² Matteüs 1:1

³ Lucas 1:2

⁴ Johannes 1:1

⁵ Marcus 1:1

Marcus introduceert zijn evangelie met een stelling die het onderwerp van zijn boek samenvat: ‘het begin van het evangelie van Jezus Christus, Zoon van God.’⁶ De twee woorden of frasen uit deze zin die we nauwkeurig zullen onderzoeken, zijn ‘evangelie’ en ‘Jezus Christus.’

‘Het evangelie van Jezus Christus’

Naast Marcus is er geen enkele andere evangeliëschrijver die de term ‘het evangelie van Jezus Christus’ [*euangelion Iēsou Christou*] gebruikt in zijn geschriften. Het is een uitdrukking die we alleen bij Marcus vinden. Het geeft aan dat Jezus en zijn evangelie de focus en essentie zijn van Marcus’ verhaal.

We doen er dan ook goed aan bij onze bestudering van het evangelie van Marcus, ons af te vragen: ‘Wat is het evangelie?’ Uit lexicografische studies blijkt dat de Griekse uitdrukking *euangelion*, dat we meestal vertalen als ‘evangelie’, meerdere betekenissen heeft. *Euangelion* verwijst naar ‘Gods goede nieuws aan mensen, goed nieuws als verkondiging.’ Het verhoudt zich ook tot ‘een boek dat gaat over het leven en onderwijs van Jezus, een evangelieverslag.’ De uitdrukking *euangelion* is ook verbonden met de ‘details aangaande het leven en dienstwerk van Jezus, [het] goede nieuws van Jezus.’⁷ Met deze definities in gedachten, kunnen we beargumenteren dat Marcus de uitdrukking ‘evangelie’ gebruikt om de genadevolle handelingen van Jezus tijdens zijn dienstwerk te beschrijven, en om de idee onder de aandacht te brengen dat het evangelie zelf ‘goed nieuws’ is, afkomstig van God.

Jezus' handelingen als evangelie

Marcus presenteert ‘het evangelie van Jezus Christus’ in de context van Jezus’ activiteiten ten behoeve van de mens. Dus vanaf de start van zijn evangelie laat Marcus het goede nieuws zien in het onderwijs en de prediking van Jezus,⁸ in zijn macht over de onreine geesten⁹ en in zijn diverse genezingshandelingen. Deze genezingen omvatten onder andere het herstel van de schoonmoeder van Petrus¹⁰ en van vele anderen die een variëteit aan ziektebeelden vertoonden.¹¹

Als we de evangeliën bestuderen zien we dat Johannes zijn verslag begint bij het voorbestaan van de *Logos* en de geloofsbrieven van Jezus, zoals die gepresenteerd worden door Johannes de Doper. Matteüs en Lucas besteden een flink gedeelte aan de menselijke oorsprong van Jezus en zijn eerste jaren op aarde. Marcus presenteert Jezus echter vanaf het begin als doener. De handelingen van Jezus staan centraal in het verhaal van Marcus. Daarom is het verslag van Marcus een evangelie in beweging.

Evangelie als ‘goed nieuws’ om te verkondigen

Het evangelie volgens Marcus is geworteld in Gods Woord, in het bijzonder zijn openbaring. Meteen na vers één, ‘het begin van het evangelie van Jezus Christus,’ citeert Marcus uit het Oude Testament.

⁶ Idem

⁷ William Arndt, F. W. Gingrich, Frederick W. Danker, eds., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (Chicago: University of Chicago Press, 2000), blz. 403.

⁸ Marcus 1:22, 39

⁹ Marcus 1:27

¹⁰ Marcus 1:30-31

¹¹ Marcus 1:32, 34, 40-42

Hij gebruikt verzen uit Jesaja¹² met een verwijzing naar de zeventig weken uit Daniël.¹³ Hier zien we duidelijk het evangelie als inhoud, als ‘goed nieuws’ of aankondiging. Marcus definieert dit nieuws als ‘Gods goede nieuws.’¹⁴ Daarom is het goede nieuws een goddelijke verkondiging aan de mensheid.

Kortgezegd: Marcus impliceert dat het evangelie zowel Gods woord, als de handelingen van Jezus zijn tijdens zijn dienstwerk op aarde.

‘Jezus Christus’

Twee andere woorden die bij elkaar horen vanaf het begin van Marcus’ evangelie zijn ‘Jezus Christus.’ Hoe zet Marcus Jezus neer?

In zijn verslag presenteert Marcus Jezus als de ‘Zoon van God,’¹⁵ als ‘de Mensenzoon’¹⁶ en als ‘zoon van David.’¹⁷ Van deze drie identiteiten worden de goddelijke geloofsbrieven van Jezus aan het begin van Marcus’ evangelie gegeven.

Jezus als de Zoon van God

In de menswording heeft Jezus, de Zoon van de eeuwigheid, de verlossende rol op zich genomen in zijn onderwerping aan het gezag van God de Vader.¹⁸ Hij plaatst zichzelf vrijwillig onder de leiding van de Vader en de aanwijzingen van de heilige Geest.¹⁹ Wanneer Marcus naar Jezus verwijst als de Mensenzoon, zien we daarin een verwijzing naar Daniël 7. Door de identiteit en titel ‘Mensenzoon’ toe te wijzen aan Jezus, bevestigt Marcus dat het rijk van God²⁰ toebehoort aan Jezus en dat dit rijk – in de tijd van Marcus – nabij was.²¹

Marcus besteedt ruim aandacht aan Jezus’ handelingen als mens, maar niet voordat hij Hem eerst gepresenteerd heeft als goddelijk.

Jezus als de Heilige

In overeenstemming met de idee dat Jezus goddelijk is, presenteert Marcus Jezus Christus ook als ‘de heilige van God.’²² Deze verbeelding kan een verwijzing zijn naar Jesaja 6, waar de Heer gepresenteerd wordt als *heilig*.²³ *Heilig* is de voorkeursuitdrukking van hemelse wezens wanneer zij naar de Heer verwijzen. Bij Marcus erkennen zelfs demonen Jezus als de heilige [*ho hagios*];²⁴ dat wil zeggen dat zij Jezus erkennen als puur/rein.²⁵ Reinheid is de essentie van Gods wezen. Daarom

¹² Marcus 1:2-3

¹³ Marcus 1:15; vergelijk met Daniël 9:24-27

¹⁴ Marcus 1:14

¹⁵ Marcus 1:1

¹⁶ Marcus 9:31

¹⁷ Marcus 10:47

¹⁸ Marcus 1:11

¹⁹ Marcus 1:10-11

²⁰ Daniël 7:14, 27

²¹ Marcus 1:15

²² Marcus 1:24

²³ Jesaja 6:3

²⁴ Marcus 1:24

²⁵ Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 11

kunnen de demonen, of onreine geesten, niet voor Hem verschijnen. Sterker nog, zij geven toe dat ze vernietigd worden in zijn aanwezigheid.²⁶

Jezus als leraar en prediker

Marcus presenteert Jezus ook als meester in onderwijs en prediking. Jezus zelf verwijst naar deze aspecten van zijn dienstwerk als het doel van zijn eerste komst: ‘Laten we ergens anders heen gaan, naar de dorpen hier in de omtrek, zodat Ik ook daar het goede nieuws kan verkondigen. Daarvoor ben Ik immers op weg gegaan.’²⁷ Het lijkt erop dat de voorkeur in die tijd uitging naar onderwijs/prediking binnen het terrein van de synagoge. Marcus noemt het vier keer in het eerste hoofdstuk van zijn evangelie.²⁸ Het onderwijs en de prediking van Jezus droegen een goddelijk stempel, geworteld in openbaring. Hij probeerde zijn boodschap relevant en betekenisvol te maken voor zijn gehoor door te zeggen: ‘De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en geloof dit goede nieuws.’²⁹ Na de gebeurtenis in de synagoge, waarbij Jezus een onreine geest uitdreef bij iemand, waren de mensen zeer verbaasd. Ze gingen met elkaar in gesprek en zeiden: ‘Wat is dit allemaal? Een nieuwe leer met groot gezag! Zelfs als Hij onreine geesten een bevel geeft, wordt Hij gehoorzaamd.’³⁰

Hoewel Marcus aangeeft dat Jezus niet onderwees of sprak als de schriftgeleerden,³¹ was zijn boodschap in de kern in overeenstemming met hetgeen Johannes de Doper verkondigde. Johannes predikte bekering³² en langs dezelfde lijnen deed Jezus dat ook. Daarnaast riep Hij zijn gehoor op te geloven en de boodschap te omarmen.³³

Jezus was vaak in de synagogen van de steden te vinden, maar Hij was niet beperkt tot een stad zoals bijvoorbeeld Kafarnaüm,³⁴ dat ook wel ‘de stad van Jezus’ genoemd wordt. Hij was een rondreizend prediker. In die hoedanigheid verkondigde Hij in heel Galilea het goede nieuws in de synagogen.³⁵

Jezus als genezer

We zagen net al dat het dienstwerk van Jezus, zoals beschreven in het eerste hoofdstuk van Marcus, niet beperkt bleef tot een bepaalde stad. Ook is het niet gebonden aan een bepaalde plaats, zoals bijvoorbeeld de synagoge. Marcus presenteert Jezus als lopend ‘langs het Meer van Galilea.’³⁶ Ook vertelt hij ons dat Jezus naar het huis van Simon en Andreas gaat.³⁷ Jezus zondert zich af op een eenzame plek.³⁸ Zijn dienstwerk bereikt alle regio’s van Galilea en de omliggende gebieden,³⁹ zelfs de gebieden waar geen of weinig mensen woonden.⁴⁰ Hij gaat actief op zoek naar mensen om hen te bereiken op de plek waar zij verblijven.

²⁶ Marcus 1:24

²⁷ Marcus 1:38

²⁸ Marcus 1:21, 23, 29, 39

²⁹ Marcus 1:15

³⁰ Marcus 1:27

³¹ Marcus 1:22

³² Marcus 1:4

³³ Marcus 1:14-15

³⁴ Marcus 1:21

³⁵ Marcus 1:39

³⁶ Marcus 1:16

³⁷ Marcus 1:29

³⁸ Marcus 1:35

³⁹ Marcus 1:28

⁴⁰ Marcus 1:45

Naast zijn actieve dienstwerk van onderwijzen en prediken, was Jezus ook erg actief in het brengen van genezing, zowel lichamelijk als geestelijk. Zijn missie omvatte het holistische herstel van de mens. Hij genas een man die geteisterd werd door een onreine geest.⁴¹ Hij genas de schoonmoeder van Petrus, die leed onder koortsaanvallen.⁴² Jezus bevrijdde en genas mensen die bezeten werden door demonen.⁴³ Een ook de smeekbedes van een melaatse die in wanhoop tot Hem kwam, lieten Hem niet onverschillig.

Zonder angst voor besmetting legde Jezus zijn hand op de man en genas hem.⁴⁴ Jezus is *de* vleeswording van het goede nieuws, het evangelie, voor vele mensen, zoals verteld door Marcus. ‘Alle inwoners van de stad hadden zich bij de deur van het huis verzameld.’⁴⁵ ‘Toch bleven de mensen van alle kanten naar Hem toe komen.’⁴⁶ Zijn dienstwerk bracht herstel aan het hele wezen. Herstel is de substantie van het evangelie van Jezus Christus in de meest praktische zin.

Deel III: Toepassing

Van Paulus leren we van de dominantie van vele ‘andere’ evangeliën gedurende de eerste eeuw, naast het evangelie dat hij verkondigde. Helaas werden veel christenen misleid door een ‘ander evangelie,’⁴⁷ of een misleidend evangelie. Denk met elkaar na over onderstaande vragen:

1. Wat betekent het evangelie voor mij?
2. Wat is de essentie van het evangelie waar ik in geloof?
3. Sociale media hebben tegenwoordig grote invloed op allerlei aspecten van ons leven – hoe we communiceren, hoe we nieuws en informatie delen, enzovoort. Wat is de *bron* van het evangelie waar ik in geloof?
4. Is Gods Woord nog steeds relevant als bron van zijn goede nieuws? Bespreek.
5. Jezus wijdde een groot deel van zijn dienstwerk aan onderwijs, naast prediking, genezing en gebed. Bespreek met elkaar een aspect van Jezus dienstwerk als onderwijzer dat de meeste invloed heeft gehad op je leven. Vraag vervolgens aan de groep welk onderdeel van Jezus’ dienstwerk de grootste invloed heeft gehad op hun leven.

⁴¹ Marcus 1:23-26

⁴² Marcus 1:30-31

⁴³ Marcus 1:32-34, 39

⁴⁴ Marcus 1:40-42

⁴⁵ Marcus 1:33

⁴⁶ Marcus 1:45

⁴⁷ Galaten 1:6

Studie 2: Een dag tijdens de missie van Jezus

Juli 6–12

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 1:16–45; 5:19*

Lezen: *Marcus 1.*

Introductie

In het evangelie van Marcus gaat Jezus bij zijn aardse dienstwerk in zee met zijn Vader. Marcus laat vanaf het allereerste begin van zijn verslag zien dat Jezus de ‘Zoon van God’ is en dat Hij Hem vertegenwoordigt als de ‘heilige van God.’ Als Zoon van God predikt Jezus het ‘evangelie van God.’ Begiftigd met deze hemelse geloofsbrieven begint Jezus een zeer actieve loopbaan op aarde, zoals we in het eerste hoofdstuk van Marcus al kunnen lezen.

Thema: De studie van deze week richt zich op bepaalde aspecten van Jezus’ dienstwerk zoals we die in Marcus 1 tegenkomen:

1. Jezus’ dienstwerk in samenwerking met de Vader
2. Jezus’ missie van Kafarnaüm tot aan de hele Galilese regio
3. Het gebedsleven van Jezus
4. Zijn gezag
5. Zijn ontmoeting(en) met demonen

Deel II: Commentaar

Jezus’ dienstwerk in samenwerking met de Vader

Het leven en dienstwerk van Jezus Christus omvatten een uitgebreide demonstratie van het evangelie. Jezus is de levende belichaming van het goede nieuws voor de gehele mensheid. Jezus had een duidelijke visie voor zijn zending op aarde; Hij wilde mensen uit alle regionen bereiken met Gods evangelie.

‘Laten we ergens anders heen gaan, naar de dorpen hier in de omtrek, zodat Ik ook daar het goede nieuws kan verkondigen. Daarvoor ben Ik immers op weg gegaan.’⁴⁸ Op die manier onderhield Jezus een actieve, dagelijkse zending, volgens Marcus.

Het is interessant dat Marcus herhaaldelijk de actieve rol van God in het dienstwerk van zijn Zoon benoemt. De Vader en de Zoon werken nauw samen.⁴⁹ Dat is ook het geval in Marcus 5:19, waar Jezus tegen de man die genezen is van demonen, zegt: ‘Ga naar huis, naar uw eigen mensen, en vertel hun wat de *Heer* allemaal voor u heeft gedaan en hoe Hij zich over u heeft ontfermd.’ (nadruk toegevoegd) ‘Marcus laat God bij vijfenzeventig gebeurtenissen zien als vertegenwoordiger. De uitgesproken vertegenwoordiging van God is te zien in combinatie met vijfendertig werkwoorden.’⁵⁰ Marcus gebruikt de uitdrukking ‘God’ of ‘Heer’ (*kurios*) om te verwijzen naar de Vader, of hij gebruikt

⁴⁸ Marcus 1:38

⁴⁹ Johannes 5:19

⁵⁰ Paul L. Danove, *The Rhetoric of Characterization of God, Jesus, and Jesus’ Disciples in the Gospel of Mark* (New York/London: T & T Clark, 2005), blz. 30.

een schriftuurlijke verwijzing wanneer naar God de Vader wordt verwezen als vertegenwoordiger bij een bepaalde actie. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in Marcus 5:19; 9:37; 10:6, 9; 11:25 en 13:19-20.

Van Kafarnaüm tot aan de gehele Galilese regio

Jezus ging volgens Marcus 2:1 in Kafarnaüm wonen.⁵¹ Daar richtte Jezus zijn hoofdkantoor in voor het grootste deel van zijn aardse dienstwerk. In Matteüs 9:1 wordt Kafarnaüm ‘zijn eigen stad’ genoemd.⁵²

Jezus’ dag begon al vroeg in de ochtend. Zo lezen we in Marcus 1:35: ‘Vroeg in de ochtend, toen het nog helemaal donker was, stond Hij op, ging naar buiten en liep naar een eenzame plek om daar te bidden.’ Marcus laat ons Jezus zien als iemand die van plaats naar plaats trekt in de omgeving van Galilea.⁵³ Ongetwijfeld zijn de gebieden die aan Kafarnaüm grenzen, helemaal tot aan het Meer van Galilea⁵⁴ en de steden in de buurt⁵⁵ de plekken waar Jezus het meeste komt. Maar Hij werkte in de hele regio van Galilea,⁵⁶ inclusief de gebieden die verder weg waren en de dunbevolkte gebieden buiten de steden.⁵⁷

In Kafarnaüm bezocht Jezus de synagoge⁵⁸ en ook elders in de regio was Hij vaak in de synagogen te vinden⁵⁹ om te onderwijzen en er te prediken. Ook als Hij naar Jeruzalem ging, ging Hij dagelijks naar de tempel om daar te onderwijzen.⁶⁰ Hij verkondigde het evangelie van God.⁶¹ Daarnaast genas Hij mensen die geestelijk en lichamelijk leden: ‘Alle inwoners van de stad hadden zich bij de deur van het huis verzameld. Hij genas vele zieken van allerlei kwalen. Ook dreef Hij veel demonen uit.’⁶²

Jezus, een man van gebed

Jezus wordt in het evangelie van Marcus neergezet als iemand die de ene na de andere handeling uitvoert. Marcus belicht Jezus’ dienstwerk als een reeks gebeurtenissen die *onmiddellijk* op elkaar volgen. Het Griekse werkwoord euthus – vertaald als ‘onmiddellijk, meteen, plotseling’ – komt terug in eenenvijftig verzen van de vier evangeliën, waarvan eenenveertig keer bij Marcus.⁶³ Het is duidelijk dat Marcus een evangelie in beweging heeft geschreven. Maar ondanks de zeer actieve Jezus die door Marcus tevoorschijn gehaald wordt, onderstreept hij ook Jezus’ gebedsleven ter ondersteuning van zijn dienstwerk.

Gebed was een kernelement in Jezus’ menselijke ervaringen en een belangrijke prioriteit in zijn dienstwerk.⁶⁴ Hoewel Jezus dagelijks betrokken was in vele handelingen, was het contact met zijn

⁵¹ Zie ook Matteüs 4:13

⁵² Zie ook R. H. Mounce, “Capernaum,” *The International Standard Bible Encyclopedia* [Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 1979–1988], blz. 609

⁵³ Marcus 1:14, 39

⁵⁴ Marcus 1:16

⁵⁵ Marcus 1:38

⁵⁶ Marcus 1:39

⁵⁷ Marcus 1:45

⁵⁸ Marcus 1:21

⁵⁹ Marcus 1:39

⁶⁰ Marcus 14:49

⁶¹ Marcus 1:14

⁶² Marcus 1:33-34

⁶³ Marcus 1:21, 28; 6:45, 50; 14:43 en andere; zie ook Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 406

⁶⁴ Marcus 1:35

Vader niet iets wat optioneel was, ongeacht de omstandigheden. Aan het begin van zijn evangelie benadrukt Marcus de gebedservaring van Jezus. Hij legt ook de nadruk op het gebed wanneer Jezus te maken krijgt met demonen in zijn dienstwerk⁶⁵ en in de laatste periode van zijn werk op aarde.⁶⁶

Het gezag van Jezus

De eerste verwijzing naar Jezus' gezag vinden we in Marcus 1:22: 'Ze waren diep onder de indruk van zijn onderricht, want Hij sprak hen toe als iemand met gezag, en niet zoals de schriftgeleerden.'

In zijn commentaar op Marcus noemt M. Eugene Boring dat 'in het Judaïsme en het vroege christendom God het ultieme gezag vertegenwoordigde; de vraag was hoe dat gezag van God overgebracht werd. In het Judaïsme wordt het gezag vertegenwoordigd in de Tora, die geïnterpreteerd moet worden via discussie en stemming door gekwalificeerde geleerden. Voor Marcus wordt het gezag van God overgebracht in de woorden van Jezus, in zijn verkondiging.'⁶⁷ Dit inzicht verklaart de zorgen van Joodse leiders als zij Jezus ondervragen: 'Toen Jezus zich in de tempel ophield, kwamen de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten van het volk naar Hem toe en vroegen Hem: 'Op grond van welke bevoegdheid doet U die dingen? Wie heeft U het recht gegeven om zo te handelen?''⁶⁸

We moeten ook in gedachten houden dat de schriftgeleerden meesters waren in de letter van de wet, maar dat zij er kennelijk niet door aangeraakt of veranderd werden. Ze waren daarom niet in staat in de geest van de wet hun leven te leiden, de wet te belichamen en de praktische kant van het evangelie voor te leven.⁶⁹ Denk aan het gesprek tussen Jezus en enkele Joden in Johannes 5. Jezus zegt tegen hen: 'U bestudeert de Schriften en u denkt daardoor eeuwig leven te hebben. Welnu, de Schriften getuigen over Mij, maar bij Mij wilt u niet komen om leven te ontvangen. Niet dat Ik de eer van mensen nodig heb, maar Ik ken u: u hebt geen liefde voor God in u.'⁷⁰ Jezus, de ultieme leraar en ons grote voorbeeld, gaat van een oppervlakkig conformeren aan de letter van de wet naar het daadwerkelijk uitleven van bijbelse waarheid.

Marcus 1:27 helpt ons de kwestie rond het gezag van Jezus beter te begrijpen. We lezen daar: 'Iedereen was zo verbijsterd dat ze tegen elkaar zeiden: "Wat is dit allemaal? Een nieuwe leer met groot gezag! Zelfs als Hij onreine geesten een bevel geeft, wordt Hij gehoorzaamd.'" De auteur toont dat de mensen de leer van Jezus verbinden aan gezag, een gezag dat op zijn beurt zichtbaar samengaat met actie. Marcus associeert en implementeert het gezag van Jezus met de wonderen die Hij verricht. Met andere woorden, het gezag van Jezus veronderstelt *exousia*; dat houdt in dat het zowel 'kennis als macht' in zich heeft.⁷¹ Voor Marcus zijn wonderen ingesloten in de verkondiging van het goede nieuws.

Jezus en de demonen

Bijzonder bij Marcus is de confrontatie van Jezus met demonen. Het evangelie verhaalt de demonische krachten die het dienstwerk van Jezus uitdagen.⁷² Die krachten worden beschreven als kwaadaardig of

⁶⁵ Marcus 9:29

⁶⁶ Marcus 14:32-38

⁶⁷ Boring, *Mark: A Commentary*, (Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2006), blz. 63

⁶⁸ Marcus 11:27-28

⁶⁹ Marcus 1:22

⁷⁰ Johannes 5:39-42

⁷¹ Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 353

⁷² Marcus 1:34, 39; 3:15, 22; 6:13; 7:26, 29-30; 9:38; 16:9, 17

als onreine geesten.⁷³ Marcus beschrijft de mensen die door deze demonen lastig gevallen worden als bezeten.⁷⁴ Geen enkel ander evangelie legt zoveel nadruk op de macht van het kwade.

Drie aspecten van Jezus' ontmoetingen met de krachten van het kwaad zijn hier belangrijk om te noemen:

1. Kwaad is aanwezig vanaf het begin van Jezus' dienstwerk.⁷⁵ Het eerste wonder van Jezus, volgens Marcus, is het uitwerpen van een boze geest bij een man in de synagoge van Kafarnaüm.⁷⁶
2. De demonen begrepen en erkenden wat de heersers in Israël niet zagen in relatie tot Jezus en zijn identiteit. De demonen beleden dat Jezus 'de heilige van God' was,⁷⁷ 'de Zoon van God'⁷⁸ en 'Zoon van de allerhoogste God.'⁷⁹
3. Jezus was altijd sterker dan de demonen. Marcus doet verslag van de uitroep van demonen: 'Ben Je gekomen om ons te vernietigen?'⁸⁰ Bij een andere gelegenheid 'vielen ze voor Hem neer.'⁸¹ Jezus wierp de demonen uit bij hun menselijke gastheren/vrouwen, ongeacht het aantal onreine geesten dat zijn intrek in de persoon had genomen.⁸²

Denk na over onderstaande studie, die oorspronkelijk in het Spaans geschreven werd. Het biedt inzicht in de bevrijding van de persoon in de synagoge die bezeten was door een demon: 'Jezus heeft de macht omdat Hij de Zoon van God is, de gezalfde van God, bezeten door de heilige Geest. Het woord van Jezus maakt de soevereiniteit van God effectief; de onreine geest bestrijdt die soevereiniteit en daagt Jezus uit, terwijl hij de heiligheid van de synagoge ondermijnt. De demonen kunnen protesteren, maar zij kunnen niet voorkomen dat de soevereiniteit van God zich snel verspreidt door de bevrijdende kracht van Jezus' woorden.'⁸³

Jezus, als degene die kwam om het rijk van God op te richten,⁸⁴ is machtiger dan alle demonische geesten. Jezus' 'heerschappij was een eeuwige heerschappij.'⁸⁵ Zijn heerschappij behelst suprematie over aardse machten en kwade geestelijke krachten. In het evangelie van Marcus wordt Satan voorgesteld als een verslagen vijand.

Deel III: Toepassing

Ellen White beschrijft het actieve dienstwerk van Jezus Christus op nauwkeurige wijze. 'Het leven van de Verlosser op aarde was niet makkelijk. Maar het vermoeide Hem nooit om te werken voor de verlossing van verloren mensen. Hij heeft vanaf zijn geboorte tot zijn dood een onzelfzuchtig leven geleid. Hij probeerde niet onder moeilijk werk en vermoeiende reizen uit te komen.'⁸⁶ Vervolgens voegde zij toe: 'Indien wij de genade van Christus ontvangen, zullen wij ook anderen bij willen staan.

⁷³ Marcus 1:23, 26 en verder; 3:11, 30; 5:2, 8, 13; 6:7; 7:25; 9:25

⁷⁴ Marcus 1:32; 5:15, 18

⁷⁵ Marcus 1:23

⁷⁶ Marcus 1:25

⁷⁷ Marcus 1:24

⁷⁸ Marcus 3:11

⁷⁹ Marcus 5:7

⁸⁰ Marcus 1:24

⁸¹ Marcus 3:11

⁸² Marcus 5:9; 16:9

⁸³ Ricardo Aguilar, "La liberación de un poseído en una sinagoga (Mc 1,21b–28)," in *Reflexiones Bíblicas Para un Mundo en Crisis*, ed. Javier Quezada (Mexico: Mission Nosotros A. C., 2010), blz. 190–193

⁸⁴ Marcus 1:15

⁸⁵ Daniël 7:14

⁸⁶ Ellen White, *Op weg naar Christus*, blz. 119

We zullen bereid zijn alles te geven, zodat allen voor wie Christus is gestorven kunnen delen in zijn geschenk van genade. We zullen door ons eigen leven er alles aan doen om van de wereld een betere plek te maken.⁸⁷

Het is zeer waarschijnlijk dat de meerderheid van de groep gelovigen actief betrokken is bij een deel van het kerkelijk werk. Vraag hen de volgende vragen te overdenken en te bespreken:

1. Jezus' hele leven stond in het teken van dienstbaarheid, van de kribbe tot het kruis. Is er iemand onder ons die een missie is aangegaan die evenveel opoffering vraagt? Bespreek.
2. Op welke manier 'leven' wij het evangelie in ons dagelijks bestaan?

⁸⁷ Idem

Studie 3: Twistpunten

Juli 13–19

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 2-3*

Lezen: *Marcus 2:3–12; 3:6, 22–29.*

Introductie

In de studie van deze week bespreken we gebeurtenissen in het dienstwerk van Jezus, zoals we die tegenkomen in Marcus 2 en 3. Jezus' werk is gericht op het herstel van mensenlevens middels het evangelie. Het dienstwerk van Jezus en zijn boodschap werden echter niet altijd goed ontvangen door bepaalde individuen die grote invloed uitoefenden op de maatschappij van die tijd.

Thema: In Marcus 2 en 3 belicht de auteur het gegeven dat sommige religieuze leiders de boodschap van Jezus verkeerd begrepen en wantrouwden. Binnen deze context kijken we naar:

1. De groepen, inclusief de farizeeën en schriftgeleerden, die vijandig stonden ten opzichte van Jezus' onderwijzing.
2. Enkele zaken die wrijving veroorzaakten tussen Jezus en de religieuze leiders.

Deel II: Commentaar

Jezus' dienstwerk buiten de synagoge

De synagoge was het epicentrum van Jezus' dienstwerk: 'Weer ging Hij naar de synagoge.'⁸⁸ Het dienstwerk van Jezus bleef echter niet beperkt tot de synagoge. Die flexibiliteit is iets wat Hem van de meesters uit zijn tijd onderscheidt.

Om meer inzicht te krijgen in Jezus' rondtrekkende missie moeten we naar de beginhoofdstukken van Marcus kijken. Vorige week hebben we Marcus 1 bestudeerd en nu richten we ons op de inhoud en opbouw van hoofdstuk 2. Marcus 2 en 3 lijken een literaire eenheid te vormen in zijn evangelie. Het gedeelte begint met de vermelding dat Jezus in het huis is;⁸⁹ het eindigt met het benoemen van enkele leden van zijn familie (moeder en broers).⁹⁰ Tussen deze twee onderdelen in het verhaal reist Jezus naar gebieden rondom het Meer van Galilea. Hij gaat naar een belastingkantoor⁹¹ en gaat vervolgens het huis van Levi binnen.⁹² Daarna begeeft Jezus zich naar de graanvelden⁹³ om vervolgens weer naar de synagoge te gaan.⁹⁴ Hij trekt zich met zijn leerlingen terug bij het meer⁹⁵ en gaat later weer een ander huis binnen.⁹⁶

⁸⁸ Marcus 3:1

⁸⁹ Marcus 2:1

⁹⁰ Marcus 3:31-35

⁹¹ Marcus 2:14

⁹² Marcus 2:15

⁹³ Marcus 2:23

⁹⁴ Marcus 3:1

⁹⁵ Marcus 3:7

⁹⁶ Marcus 3:19

Kortgezegd benadrukt dit gedeelte van Marcus' verslag dat Jezus zich richtte op mensen in hun huizen in de stad, in de synagoge en zelfs in landelijke gebieden. Op die manier lezen we dat Jezus zich ten dienste stelde van de mensen. Zijn zending betrof zowel de stad als het platte land in zijn regio.

Controversiële en vijandige groepen

Een ander belangrijk onderwerp om bij stil te staan in Marcus 2 en 3 is de vijandigheid van sommige religieuze en politieke leiders ten opzichte van Jezus en zijn dienstwerk. De schriftgeleerden zijn een groep mensen die in dit gedeelte genoemd worden⁹⁷ en ook de farizeeën⁹⁸ en de Herodianen.⁹⁹ Zij representeren drie belangrijke groepen binnen de Israëlische maatschappij ten tijde van Jezus. (De sadduceeën zijn een andere groep,¹⁰⁰ maar zij komen niet voor in het gedeelte van onze studie voor deze week.)

De uitdaging waar Jezus nu mee te maken krijgt, is niet die tegen de krachten van de duisternis. De demonen spelen geen actieve rol en hebben geen macht over Hem in dit gedeelte van het verhaal, behalve dan misschien in Marcus 3:11 waar de auteur vermeldt dat de demonen machteloos voor Jezus neervallen. Het conflict dat Jezus in ons gedeelte te lijf moet gaan is iets concreets: de geestelijke leiders en onderwijzers van de natie.

Geleerden verklaren dat farizeeën en schriftgeleerden verbonden waren met leidende posities in de Joodse maatschappij, van ongeveer 200 jaar voor de huidige jaartelling tot 100 erna. Deze twee groepen waren de geletterde en geleerde leiders van het volk en woonden in diverse regio's van het land.¹⁰¹ Je zou kunnen zeggen dat de schriftgeleerden en farizeeën de geleerde/wetenschappelijke sector van hun tijd vormden.

Michelle Lee-Barnewall verklaart: 'De Farizeeën zijn wellicht voortgekomen uit de Hasideërs, met hun banden met de schriftgeleerden, als degenen die de nadruk legden op de studie van de wet en gehoorzaamheid aan de geboden.'¹⁰²

Flavius Josephus beschrijft de invloed van deze geleerde groepen en de druk die zij uitoefenden op de maatschappij, in combinatie met de *tradities* rondom de Tora. 'De Farizeeën hebben het volk een groot aantal vieringen opgelegd die middels overlevering door de voorouders tot stand gekomen waren, die niet in de wet van Mozes staan beschreven; en het is om die reden dat de sadduceeën ze verwerpen en zeggen dat we de vieringen die in het geschreven woord staan als verplicht moeten beschouwen, maar niet moeten naleven wat is afgeleid van de traditie van onze voorvaders.'¹⁰³ De Misjna laat ook bepaalde spanningen zien die bestonden in relatie tot de leringen van de schriftgeleerden. Sanhedrin 11:3 beweert bijvoorbeeld dat leraren meer nadruk leggen op de tradities dan op de Tora. 'Er is een grotere striktheid met betrekking tot traditionele rabbijnse interpretaties van de Tora dan met betrekking tot zaken van de Tora zelf.' De schriftgeleerden worden ook beschreven als 'wetgeleerden';¹⁰⁴ met andere woorden: zij zijn 'experts in de uitleg van de Mozaïsche wet.'

⁹⁷ Marcus 2:6, 16; 3:22

⁹⁸ Marcus 2:24; 3:6

⁹⁹ Marcus 3:6

¹⁰⁰ Marcus 12:18

¹⁰¹ Zie Anthony J. Saldarini, *Pharisees, Scribes and Sadducees in Palestinian Society* [Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2001], blz. 4, 40, 52

¹⁰² Lee-Barnewall, "Pharisees, Sadducees, and Essenes," in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, eds. Joel B. Green and Lee Martin McDonald (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013), blz. 218

¹⁰³ Josephus, *The Works of Josephus* (Peabody, MA: Hendrickson, 1987), blz. 355

¹⁰⁴ Vergelijk met Matteüs 22:35

De vraag is dan waarom de farizeeën en schriftgeleerden steeds zo botsen met Jezus. Waarom daagt Hij deze leraars uit? Saldarini benadrukt dat ‘de kennis van de Farizeeën van de Joodse wetten en tradities, die door het volk werd aanvaard, de basis [was] van hun sociale status. Vermoedelijk hadden de schriftgeleerden en priesters ook invloed op sommige mensen.’¹⁰⁵

Matteüs 23 biedt een heldere verklaring waarom Jezus de religieuze leiders van zijn tijd tegen de haren instreek: “De schriftgeleerden en de farizeeën hebben plaatsgenomen op de stoel van Mozes. Houd je dus aan alles wat ze jullie zeggen en handel daarnaar; maar handel niet naar hun daden, want ze doen zelf niet wat ze jullie voorhouden.”¹⁰⁶ In tegenstelling tot hun hypocrisie, brengt Jezus wel in praktijk wat Hij onderwijst. Hij is een leraar met groot gezag, niet zoals de schriftgeleerden. De farizeeën en schriftgeleerden aan de andere kant, zijn hypocrieten; ze brengen niet in praktijk wat zij de mensen voorhouden en onderwijzen. Zoals we in het eerste hoofdstuk al zagen, belicht Marcus Jezus niet alleen als iemand die het evangelie van God onderwijst en verkondigt, maar ook als degene die het verpersoonlijkt; Hij *belichaamt* het evangelie. Tijdens zijn leven streeft Jezus ernaar de last van ziekte en zonde, die op de mensen drukt, te verlichten en doet Hij zijn best hen te bevrijden van het verpletterende gewicht van de last van de traditie.

Controversiële zaken

Andere incidenten in het evangelie van Marcus laten zien dat er meer spanning was tussen Jezus en de geestelijke leiders. Het eerste incident betreft de verlamde man die door het dak voor de voeten van Jezus werd neergelaten door vier mannen.¹⁰⁷ In Marcus 2:5 lezen we: ‘Toen Jezus hun geloof zag, zei Hij tegen de verlamde: ‘Mijn kind, uw zonden zijn u vergeven.’ In lijn met de pragmatische manier waarop Marcus het evangelie benadert, *is* geloof actie. Jezus zag en beloofde het geloof van de vier vrienden van de verlamde. Zij kwamen in actie vanwege hun geloof en brachten hun vriend bij de enige persoon die hem kon helpen.

Het voornaamste twistpunt in dit verhaal is het gezag van Jezus om zonden te vergeven. Het stoorde de schriftgeleerden niet alleen dat Jezus zonden vergaf, maar ook dat Hij dat deed in de kracht en het gezag van zijn eigen naam. Daarom werd zijn actie door de schriftgeleerden aangemerkt als godslasterlijke arrogantie. ‘Binnen de context waarin alleen God gezien werd als iemand die in staat was zonden te vergeven (Marcus 2:7; vergelijk Lucas 7:49), doet Jezus dat ook . . . Jezus wordt beschuldigd van blasfemie, niet omdat Hij onomwonden beweert God te zijn of de heilige naam van God gebruikt, maar omdat Hij handelt als God.’¹⁰⁸

Jezus wijst erop dat Hij, als de Mensenzoon, de goddelijke persoon op aarde, het gezag heeft om zonden te vergeven.¹⁰⁹ De auteur van het evangelie benadrukt een belangrijk detail: mensen, in tegenstelling tot de schriftgeleerden, erkenden dat de genezing van de verlamde man – inclusief de vergeving van zijn zonden – een goddelijke handeling was. ‘Ze stonden versteld en loofden God.’¹¹⁰

In het volgende hoofdstuk, proberen de schriftgeleerden een nieuwe veroordeling uit aangaande Jezus en zijn gezag of kracht om mensen te bevrijden en te genezen die bewoond worden door demonen. De

¹⁰⁵ Saldarini, *Pharisees, Scribes and Sadducees in Palestinian Society* (Grand Rapids, MI/Cambridge, UK: Eerdmans/Dove, 2001), blz. 33

¹⁰⁶ Matteüs 23:2-3

¹⁰⁷ Marcus 2:3-12

¹⁰⁸ Robert H. Stein, *Mark, Baker Exegetical Commentary on the New Testament* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2008), blz. 119

¹⁰⁹ Marcus 2:10

¹¹⁰ Marcus 2:12

religieuze leiders beweren dat Jezus 'is bezeten door Beëlzebul' en, zeggen ze: 'Dankzij de vorst der demonen kan Hij demonen uitdrijven.'¹¹¹

Helaas herkennen de schriftgeleerden het werk van Jezus niet in zijn goddelijke oorsprong. In plaats daarvan schrijven zij zijn kracht toe aan de macht van demonen. Vanwege deze belachelijke en verkeerde beschuldiging, verdedigt Jezus zijn handelingen als het werk van de heilige Geest. Jezus beschuldigt de schriftgeleerden vervolgens van blasfemie tegen de heilige Geest. Hun verkeerde voorstelling van zaken aangaande het werk van Jezus, maakt hen schuldig aan 'een onuitwisbare zonde.'¹¹² 'Dat is, een zonde met eeuwige gevolgen . . . De onvergeeflijke zonde is de koppige weigering te erkennen dat God werkt- en werkte in de mens Jezus.' Helaas is die koppige weigering volgens James A. Brooks, 'geen eenmalige handeling maar een terugkerende handeling en houding. De onvoltooide tijd [van *hoti elegon*, 3:30] zou vertaald kunnen worden met: 'Ze bleven maar zeggen.'¹¹³

Deel III: Toepassing

Bovenop het verkeerd begrijpen van Gods Zoon door de farizeeën en schriftgeleerden, werd Jezus ook verkeerd begrepen door zijn gezinsleden, namelijk zijn broers. Ellen White schrijft in *De wens der eeuwen* over de broers van Jezus: 'Zijn broeders wilden dat Hij zou instemmen met hun ideeën, terwijl een dergelijke gedragslijn volkomen in strijd zou zijn geweest met zijn goddelijke zending. . . . [Zij] meenden dat Hij, als Hij alleen dingen zou zeggen die de schriftgeleerden en farizeeën graag zouden horen, de onaangename geschillen als gevolg van zijn woorden zou vermijden. Zij meenden dat Hij buiten zichzelf was door aanspraak te maken op goddelijk gezag en zich aan te meten dat Hij de rabbi's kon bestraffen voor hun zonden.' Op de volgende bladzijde gaat zij verder: 'Al deze dingen maakten de weg die Hij moest gaan een pad van doornen. Christus werd zo gepijnigd door het gebrek aan begrip en zijn eigen familie dat het voor Hem een opluchting was ergens heen te gaan waar dit wanbegrip niet bestond.' Even verder roept Ellen White ons op: 'Zij die geroepen zijn ter wille van Christus te lijden, die wanbegrip en wantrouwen moeten verdragen, zelfs in eigen omgeving, kunnen troost vinden bij de gedachte dat Christus hetzelfde heeft doorstaan. Hij is over hen met ontferming bewogen. Hij vraagt hen gemeenschap met Hem te zoeken en rust te vinden waar Hij deze heeft gevonden – in gemeenschap met de Vader.'¹¹⁴

Vraag de groep: Heb je weleens conflict ervaren onder familieleden of in je vriendenkring vanwege je geloof? Zo ja, op welke manier biedt het dan troost dat Jezus hetzelfde heeft doorstaan?

¹¹¹ Marcus 3:22

¹¹² Marcus 3:29

¹¹³ Brooks, Mark, *The New American Commentary* (Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1991), vol. 23, blz. 76.

¹¹⁴ Ellen White, *Jezus – de wens der eeuwen*, blz. 265-266

Studie 4: Gelijkenissen

Juli 20–26

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 1:15; 4:11, 26, 30*

Lezen: *Daniël 7:27; 9:25–27; Marcus 1:15; 4:11–32.*

Introductie

Bij de bestudering van de gelijkenissen van Jezus, in Marcus 4, ontdekken we een belangrijk motief: het rijk van God. Dat thema zien we voor het eerst in Marcus 1:14-15: ‘Nadat Johannes gevangengenomen was, ging Jezus naar Galilea, waar Hij Gods goede nieuws verkondigde. Dit was wat Hij zei: “De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en geloof dit goede nieuws.”’ Wat is het belang van Gods rijk, zoals we dat bij Marcus tegenkomen? De zoektocht naar het antwoord op deze vraag is het belangrijkste onderwerp van gesprek deze week. Het begrijpen van dit motief en het belang ervan helpt ons de gelijkenissen van Jezus beter te begrijpen.

Thema: In de studie van deze week bespreken we de thema’s van de voleindiging van de tijd en het rijk van God, in geselecteerde gedeelten uit het Marcusevangelie. Wij bestuderen twee gedeelten:

1. **De zinspelings op de uitdrukking ‘het koninkrijk van God’ in het boek Daniël.** In dit gedeelte bestuderen we een mogelijke context voor de uitdrukking in Marcus 1:15: ‘De tijd is aangebroken.’
2. **Het rijk van God in het evangelie volgens Marcus.** Dit gedeelte bevat een contextuele analyse van de uitdrukking ‘het koninkrijk van God’ zoals we die vinden in Marcus 1 en 4.

Deel II: Commentaar

Het idee van het rijk van God is prominent aanwezig vanaf het begin van Marcus. In 1:15 lezen we: ‘De tijd is aangebroken; het koninkrijk van God is nabij.’ Andere verwijzingen naar het rijk van God zijn te vinden in Marcus 4:11, 26, 30; 9:1, 47; 10:14-15, 23-25; 12:34 en 14:25. Het rijk van God is dus een terugkerend thema bij Marcus.

De zinspelings op de uitdrukking ‘het koninkrijk van God’ in het boek Daniël

Het visioen van Daniël 7 heeft expliciet te maken met het thema ten aanzien van Gods rijk. De Mensenzoon ontvangt, volgens Daniël 7:13-14, een koninkrijk en – anders dan de aardse koninkrijken die we eerder in het boek vinden – zou zijn koningschap ‘nooit te gronde gaan.’ Dit hemelse visioen gaat over de Mensenzoon en het koninkrijk. Verder is het verbonden met de aardse scene waarin de ‘kleine horen’ heerschappij uitoefent over de aarde en in het bijzonder over de heiligen van de Heer. Hierna komt de Mensenzoon naar de Oude van dagen voor het oordeel. In Daniël 7:26 lezen we: ‘Dan zal het hof plaatsnemen en zal hem zijn heerschappij ontnomen worden, hij zal voor eeuwig verdelgd en vernietigd worden.’ De vervolgende macht tegen de heiligen zal dus zijn macht en heerschappij verliezen. Deze scene in Daniël betekent een keerpunt in de geschiedenis van het verlossingsplan en verbeeldt de rechtvaardiging van Gods volk en het einde van de heerschappij van de kleine horen. ‘Het koningschap, de heerschappij en de grootheid van alle koninkrijken onder de hemel zullen gegeven

worden aan het volk van de heiligen van de Allerhoogste. Hun koningschap is een eeuwig koningschap en alle machten zullen hen dienen en gehoorzamen.¹¹⁵

Laten we even stilstaan bij de belangrijke implicaties van deze toekomstige gebeurtenissen. Ten eerste zal de kleine horen zijn gezag over de heiligen verliezen. In de tweede plaats betekent het oordeel de rechtvaardiging van Gods volk, de heiligen. Het rijk van God is geen geïsoleerd koninkrijk dat gebonden is aan de hemelsferen. Het rijk van God bevat ook de heiligen; met andere woorden, het is het rijk van Gods volk.

De vraag is dan hoe dit rijk van God werkelijkheid wordt voor mensen zoals Daniël, Marcus en wij. Daniël helpt bij het beantwoorden van die vraag door in te gaan op een kernaspect voor de definitieve vestiging van Gods rijk. Dit kernaspect is de tussenkomst van de ‘gezalvde vorst.’¹¹⁶ Daniël beschrijft dat aan het einde van de profetie over de zeventig weken ‘deze gezalvde [zal] worden vermoord.’¹¹⁷ ‘Hij zal een sterk bondgenootschap sluiten met velen, één week lang. De helft van de week zal hij offers noch gaven laten brengen, en boven op het altaar zal een verwoesting brengende gruwel te zien zijn, totdat het aangekondigde einde van die verwoestende kracht komt.’¹¹⁸ Jezus liet de levitische offers ophouden omdat Hij zelf het offer werd. De mensen in het koninkrijk zijn dan ook gekocht met het bloed van de messias.¹¹⁹ Petrus voegt ook nog een ander belangrijk punt toe in de goddelijke tijdlijn wanneer hij van Jezus zegt: ‘Al voor de grondvesting van de wereld is Hij door God uitgekozen, en nu, aan het einde van de tijd, is Hij verschenen omwille van u.’¹²⁰ De uitdrukking ‘aan het einde van de tijd is Hij verschenen’ geeft ons een belangrijk inzicht in het begrijpen van Marcus 1:15. In het volgende gedeelte gaan we daar nader op in.

Het rijk van God in het evangelie volgens Marcus

Marcus 1:14-15 zegt: ‘Nadat Johannes gevangengenomen was, ging Jezus naar Galilea, waar Hij Gods goede nieuws verkondigde. Dit was wat Hij zei: “De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en geloof dit goede nieuws.”’ Deze verzen bieden ons veel belangrijke elementen om te overdenken. Ten eerste zien we dat de kern van Jezus’ verkondiging het rijk van God betrof. Dit wordt expliciet genoemd in Matteüs 4:23: ‘Hij trok rond in heel Galilea; Hij gaf de mensen onderricht in hun synagogen, verkondigde het goede nieuws over het koninkrijk en genas iedere ziekte en elke kwaal onder het volk.’ In de tweede plaats was de inhoud van zijn verkondiging eschatologisch georiënteerd – ‘De tijd is aangebroken.’ Naar welke tijd verwijst Marcus hier? Dat moet wel de tijd van de laatste week zijn uit de profetie over de zeventig weken uit Daniël 9.

In Marcus 1 definieert de schrijver niet precies wat het rijk van God is, maar geeft ons in plaats daarvan wel waardevolle inzichten, in Marcus 4 en volgende hoofdstukken, over de aard van dit rijk. Marcus presenteert het rijk van God ook in een profetisch tijdsperspectief. Misschien dat daarom het evangelie volgens Marcus ook wel gezien wordt als ‘het evangelie van de vervulde tijd.’¹²¹

Hoe moeten we de uitdrukking ‘het koninkrijk van God is nabij’ duiden? Het Grieks van Marcus biedt enkele aanwijzingen. Marcus 1:15: ‘De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij,’ staat er in het Grieks als volgt: ‘peplērōtai ho kairos kai ēngiken hē basileia tou theou.’ Het voegwoord *kai* wordt meestal herkend als een verbindingsselement tussen twee woorden of zinsdelen, en in dergelijke

¹¹⁵ Daniël 7:27

¹¹⁶ Daniël 9:25

¹¹⁷ Daniël 9:26

¹¹⁸ Daniël 9:27

¹¹⁹ 1 Petrus 1:18-19

¹²⁰ 1 Petrus 1:20

¹²¹ Zie *Mark: The Evangelist of Fulfilled Time*, ed., Merling Alomía, Joel Leiva, Juan Millanao, [Lima: Ediciones Theologika, 2003]

gevallen is de gebruikelijke vertaling ‘en’. Kai kan echter werken als een verklarend deeltje, gewoonlijk epigetische *kai* genoemd. Het betekent dat een ‘woord of zin door middel van *kaí* wordt verbonden met een ander woord of een andere zin, om uit te leggen wat eraan voorafgaat en zo.’ Daarom zou kai vertaald kunnen worden met ‘dat wil zeggen, namelijk’.¹²²

Als *kai* in Marcus 1:15 dus epigetisch gebruikt is, zou de zin gelezen kunnen worden als: ‘de tijd is aangebroken; dat wil zeggen dat het koninkrijk van God nabij is gekomen.’

De komst van het rijk van God betekent, met andere woorden, de vervulling van de tijd waarover Daniël spreekt. In dit geval personifieert Jezus Christus het rijk van God. Zo’n interpretatie is in overeenstemming met het pragmatische gezichtspunt van Marcus. In Marcus 1 is het koninkrijk van God het koninkrijk van Jezus Christus, die is gekomen in overeenstemming met de goddelijke profetische agenda om het goede nieuws ten aanzien van Gods rijk te verkondigen. Het rijk van God betekent daarom de verlossing en het herstel van de mensheid. De farizeeën vroegen Jezus wanneer dat rijk van God zou komen en Hij antwoordde: ‘het koninkrijk van God ligt binnen uw bereik.’¹²³ Ook Paulus lijkt dit perspectief te ondersteunen als hij schrijft: ‘Maar toen de bestemde tijd gekomen was, zond God zijn Zoon, geboren uit een vrouw en onderworpen aan de wet, om ons, die aan de wet onderworpen waren, vrij te kopen opdat wij als kind aangenomen zouden worden.’¹²⁴

Jezus doet een oproep aan zijn leerlingen het evangelie te aanvaarden – het evangelie over het koninkrijk – en zich te bekeren. Het werkwoord *metanoēō* betekent, naast ‘bekering’ ook ‘bekeerd worden’ en het is een ‘voorwaarde om het rijk van God te ervaren.’¹²⁵ Alles aangaande de verkondiging van Jezus’ centreert zich rondom dit punt. Mensen worden uitgenodigd het evangelie van het koninkrijk te aanvaarden en te geloven. Het was een prioriteit in de zending van Jezus. Zo spoorde Hij zijn leerlingen aan: ‘Laten we ergens anders heen gaan, naar de dorpen hier in de omtrek, zodat Ik ook daar het goede nieuws kan verkondigen. *Daarvoor ben Ik immers op weg gegaan.*’¹²⁶

Binnen deze context moeten we de gelijkenissen van Marcus 4 en verder lezen. We moeten ze lezen als verbeelding van ‘het geheim van het koninkrijk van God.’¹²⁷ Het Griekse zelfstandig naamwoord *mystērion* veronderstelt ‘de inhoud van dat wat eerder nog niet bekend was, maar dat geopenbaard is aan een groep intimi of beperkte kring – “geheim.”’¹²⁸ De ‘de geheimen van het koninkrijk van de hemel’ zijn geopenbaard in de komst van Jezus.¹²⁹ Jezus verklaart zelf dat er geen geheimen zijn in zijn verkondiging: ‘Alles wat verborgen is, moet openbaar worden gemaakt, en alles wat geheim is, moet aan het licht komen.’¹³⁰

De ‘geheimen’ van het koninkrijk (die niet langer geheim zijn omdat ze zijn geopenbaard) zullen niet door alle mensen begrepen worden. Het evangelie, het zaad, wordt op allerlei ondergronden uitgestrooid, maar helaas produceren die niet allemaal hetzelfde resultaat.¹³¹ Geestelijke ontwikkeling binnen het rijk van God is vergelijkbaar met het groeiproces van een plant: ‘De aarde brengt uit zichzelf vrucht voort, eerst de halm, dan de aar, en dan het rijpe graan in de aar.’¹³² Deze ontwikkeling betrof ook de oogst van het land: ‘Maar zo gauw het graan het toelaat, slaat hij er de sikkel in, omdat

¹²² Zie Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 495

¹²³ Lucas 17:21

¹²⁴ Galaten 4:4-5

¹²⁵ Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 640

¹²⁶ Marcus 1:38, nadruk toegevoegd

¹²⁷ Marcus 4:11

¹²⁸ Johannes P. Louw and Eugene Albert Nida, eds., *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains* (New York: United Bible Societies, 1989), blz. 345

¹²⁹ Matteüs 13:11

¹³⁰ Marcus 4:22

¹³¹ Marcus 4:3-20

¹³² Marcus 4:28

het tijd is voor de oogst.¹³³ Besloten in dit idee is het volgende: voordat Christus de mensen voor zijn rijk bijeen verzamelt in de uiteindelijk oogst aan het einde van de tijd, moet hij eerst het zaad – het evangelie – over de aarde uitstrooien.¹³⁴ Het rijk van God lijkt eerst klein en de zaaies onbelangrijk. ‘Maar als het na het zaaien opschiet, wordt het het grootste van alle planten en krijgt het grote takken, zodat de vogels van de hemel in zijn schaduw kunnen nestelen.’¹³⁵

De vervulling van de tijd waar Marcus in zijn evangelie over spreekt, begon toen het koninkrijk arriveerde in de persoon van Jezus Christus bij zijn eerste komst. De mens geworden Christus is de essentie van het evangelie – het goede nieuws. In elk dorp dat Hem verwelkomde, sprak Jezus over dat rijk. Hij kwam om het zaad over de aarde van elk hart uit te strooien. Hoewel klein in het begin, zou het rijk groot worden aan het einde.

Jezus stimuleert mensen het koninkrijk te ontvangen in hun huidige omstandigheden: ‘Ik verzeker jullie: wie niet als een kind het koninkrijk van God ontvangt, zal er zeker niet binnengaan.’¹³⁶ Met andere woorden: de Verlosser stimuleert de mensen in zijn tijd en in de onze om in het koninkrijk te leven als in de tegenwoordige tijd. Het einde van de tijd wordt door Christus echter naar de toekomst verwezen: ‘Ik verzeker jullie: Ik zal niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken, tot de dag dat Ik er opnieuw van zal drinken in het koninkrijk van God.’¹³⁷ De eschatologie van Marcus is zich bewust van het feit dat het einde van de tijd in de toekomst ligt. Marcus wil het koninkrijk en de initiële fase daarvan, of de huidige ervaring, echter ook benadrukken in zijn eigen tijd.

Deel III: Toepassing

Ellen White schrijft: ‘Hij zei dat allen die onderdanen zouden worden van het koninkrijk van Christus, het bewijs zouden leveren van geloof en berouw. Vriendelijkheid, eerlijkheid en trouw zouden in het leven te zien zijn. Zij zouden de behoeftigen helpen en God hun gaven brengen. Zij zouden de weerlozen verdedigen en een voorbeeld geven van deugdzaamheid en medeleven. Zo zullen de volgelingen van Christus het bewijs leveren van de veranderende kracht van de heilige Geest. In het dagelijks leven zullen gerechtigheid, barmhartigheid en liefde van God zichtbaar zijn. Anders zijn ze als het kaf dat verbrand wordt.’¹³⁸

Vraag de leden in de groep te reageren op onderstaande vragen met het bovenstaande citaat in gedachten:

1. Hoe ervaar je nu het rijk van God?
2. Wat was de reactie van de mensen op de eerste komst van Jezus?
3. Hoe reageren mensen op het idee van zijn tweede komst in jouw beleving?
4. Stel de groepsleden, in het licht van deze vergelijking, de volgende vraag: Hoe belangrijk is het rijk van God bij jouw persoonlijke verkondiging van het evangelie?

¹³³ Marcus 4:29

¹³⁴ Marcus 4:26

¹³⁵ Marcus 4:32

¹³⁶ Marcus 10:15

¹³⁷ Marcus 14:25

¹³⁸ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 78

Studie 5: Wonderen rondom het meer

Juli 27–augustus 2

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 5:6–9, 22–34*

Lezen: *Marcus 5*

Introductie

Marcus 5 en 6 bestrijken vergelijkbare onderwerpen met Marcus 1. In hoofdstuk 5 en 6 zien we Jezus die wonderen verricht, zoals het uitdrijven van demonen, het genezen van mensen en het verkondigen van het evangelie. We zullen dan ook geselecteerde gebeurtenissen uitlichten die deze onderwerpen behandelen.

Thema: De studie van deze week is gericht op twee wonderen van Jezus. Het eerste verslag is het verhaal van een man, een heiden, die geteisterd werd door een onreine geest. Het andere verslag is het verhaal van een ‘onreine’ vrouw die onderdeel uitmaakt van de Joodse gemeenschap.

1. **Jezus en ‘het legioen.’** Marcus doet verslag van de reis van Jezus naar de Gerasenen, een heidense gemeenschap, en er ‘kwam Hem meteen vanuit de grafspelonken een man tegemoet die door een onreine geest bezeten was.’¹³⁹ Het gevolg van deze ontmoeting is de genezing van de man door Jezus.

2. **Jezus en de genezing van twee dochters.** Als Jezus terugkeert in zijn eigen omgeving, komt er een overste van de synagoge, Jaïrus, naar Hem toe en die ‘smeeke Hem dringend: ‘Mijn dochter ligt op sterven; kom haar de handen opleggen om haar te redden en te zorgen dat ze in leven blijft.’¹⁴⁰ Jezus geneest zijn dochter, nadat Hij een vrouw genezen heeft die aan bloedvloeïngen leed.

Deel II: Commentaar

Jezus en ‘het legioen’

Marcus biedt regelmatig geografische details om het werk van Jezus te benadrukken op plekken die ver van huis zijn. Zulke verhalende elementen laten een duidelijke intentie zien bij Jezus om de heidenen te bereiken in hun eigen omgeving. In Marcus 4:35 lezen we bijvoorbeeld dat Jezus tegen zijn leerlingen zegt: ‘Laten we het meer oversteken.’ En ook in Marcus 5:1 wordt een geografisch detail gegeven: ‘Ze kwamen aan de overkant van het meer, in het gebied van de Gerasenen.’

De stad van de Gerasenen (Gerasa) was een district in Dekapolis.¹⁴¹ Het gegeven dat vlakbij de stad ‘op de berghelling een grote kudde varkens [werd] gehoed,’¹⁴² helpt ons te begrijpen dat het om een heidense stad moet gaan. Kelly R. Iverson biedt een accurate introductie op het dienstwerk van Jezus in het heidense gebied. Hij zegt: ‘De gebeurtenis geeft het begin weer van een aantal doelbewuste reizen naar heidens gebied door Jezus. De eerste ontmoeting met heidenen buiten het Joodse thuisfront vindt plaats ten oosten van het Meer van Galilea in de regio Gerasa . . . Het verhaal over de Gerasense bezeten man benadrukt de macht van Jezus, start de zending onder de heidenen en

¹³⁹ Marcus 5:2

¹⁴⁰ Marcus 5:23

¹⁴¹ Marcus 5:20

¹⁴² Marcus 5:11

voorafschaduwde de toekomstige zending onder de heidense gemeenschappen. Het is een voorbereidende missie die de weg effent voor een latere terugkeer naar het gebied (7:31-27).¹⁴³

Het laatste gedeelte van Marcus 4 en het begin van 5 laten dus een verandering zien in het dienstwerk van Jezus, van een Joodse setting naar een heidense locatie. Er blijft echter een gemene deler waar Jezus op al deze locaties mee te maken krijgt: demonische krachten. Volgens Marcus begint Jezus zijn dienstwerk onder de Joden. Het eerste wonder van Jezus vindt plaats in een synagoge (een Joodse setting) waar een man met een onreine geest schreeuwt: ‘Wat hebben wij met Jou te maken, Jezus van Nazaret? Ben Je gekomen om ons te vernietigen? Ik weet wel wie Je bent, de heilige van God.’¹⁴⁴

Wanneer Jezus zijn werk begint in heidens gebied zien we een vergelijkbaar scenario. Zo lezen we in Marcus 5:2: ‘Toen Hij uit de boot gestapt was, kwam Hem meteen vanuit de grafspelonken een man tegemoet die door een onreine geest bezeten was.’ Zowel in de synagoge bij de schriftgeleerden als onder de heidenen zijn mensen te vinden met onreine geesten, die genezing nodig hebben. In beide situaties werden mensen gevangen gehouden door demonen. Jezus kwam om deze mensen te genezen voor zijn koninkrijk.

Marcus 5:7–9 beschrijft een dialoog tussen Jezus en de demon(en). Het gesprek volgt een vergelijkbaar patroon als wat we zagen in Marcus 1:23-25: ‘luid schreeuwend zei hij: “Wat heb ik met Jou te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste God? Ik bezweer Je bij God: doe me geen pijn!”’¹⁴⁵ Het is interessant te zien dat de demonen Jezus herkenden. Zei zeiden tegen Hem: ‘Ik weet wel wie Je bent, de heilige van God.’¹⁴⁶ ‘Jij bent de Zoon van God!’¹⁴⁷ en ‘Zoon van de allerhoogste God.’¹⁴⁸ Opmerkelijk genoeg komen sommige van de christologische uitspraken in het evangelie uit de mond van demonen. Van de leraren van Israël, Gods eigen volk, horen we geen belijdenis met dezelfde kracht en van dezelfde betekenis.

Laten we eens verder nadenken over de informatie die Marcus ons geeft over de man die bezeten wordt door vele demonen. De man beweert dat zijn naam ‘Legioen’ is. Een legioen was een Romeinse militaire eenheid van ongeveer 3000 – 6000 voetsoldaten.¹⁴⁹ Een mens kan uiteraard enorm overweldigd raken door zo’n kwaadaardige macht, maar er is geen demonische entiteit die de kracht van de allerhoogste God kan weerstaan of verslaan.

Het lot van de bezeten man was gemeen en bloederig. Marcus 5:5 beschrijft zijn misère en lijden. ‘En altijd, dag en nacht, liep hij schreeuwend tussen de rotsgraven en door de bergen en sloeg hij zichzelf met stenen.’

Aangaande de bezeten man, schrijft Larry W. Hurtado: ‘De man wordt beschreven als in totale gevangenschap onder de krachten van het kwade en kan niet door mensen geholpen worden (5:2-4). Verder zien we dat zijn verblijf tussen de graven, waar de doden ‘rondwaren,’ hem bijna tot een zombie maken, een levende dode. En ten slotte beschadigt hij ook zichzelf (5:5) en wordt daardoor uiteraard gekweld. Dit bij elkaar schept een krachtig beeld van hoe het NT (Nieuwe Testament) de situatie van mensen beschrijft die zonder Christus in het leven staan: geestelijk dood en gevangen in de macht van het kwade.’¹⁵⁰

¹⁴³ Kelly R. Iverson, *Gentiles in the Gospel of Mark*, “Even the Dogs Under the Table Eat the Children's Crumbs” (London: T & T Clark, 2007), blz. 20.

¹⁴⁴ Marcus 1:24

¹⁴⁵ Marcus 5:7

¹⁴⁶ Marcus 1:24

¹⁴⁷ Marcus 3:11

¹⁴⁸ Marcus 5:7

¹⁴⁹ Zie Robert H. Stein, *Mark* [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2008], blz. 255

¹⁵⁰ Hurtado, *Mark* (Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1989), blz. 83

Marcus 5:4 zegt ons ook: ‘niemand was sterk genoeg om hem te bedwingen.’ ‘Niemand,’ zegt Marcus, totdat Jezus naar hem toe komt. Na de ontmoeting met Jezus zat ‘dezelfde man die altijd bezeten was geweest door het legioen’¹⁵¹ en die altijd de gevangene was van demonen, rustig naast Jezus, gekleed en wel en bij zijn volle verstand. Een dergelijke bevrijdingskracht kan alleen bij Jezus gevonden worden. Degene die de wind bestrafte en tegen de zee zei: ‘Zwijg! Wees stil!’¹⁵² kan ook de kwade geesten bevelen met de woorden: ‘ga weg uit die man.’¹⁵³ Alle duistere krachten zijn onderworpen aan het gezag van Jezus.

Jezus en de genezing van twee dochters

In Marcus 5:21 introduceert de evangelist een nieuw verhalend gedeelte: de gebeurtenis waarbij Jezus handelt ten gunste van twee dochters van God. We lezen over een vrouw die al twaalf jaar aan bloedvloeiingen lijdt en over de dochter van Jäirus.

Dit gedeelte kent ook een geopolitieke afdruk in de reis van Jezus. Hij was weer met de boot overgestoken.¹⁵⁴ Jezus keert terug uit heidens gebied en de aandacht wordt weer gericht op de Joodse gemeenschap. Marcus bevestigt deze overgang door te vermelden dat Jezus gehoor geeft aan een verzoek van Jäirus, een overste van de synagoge. Deze belangrijke man betreedt het verhaal met dezelfde houding als de bezeten man in Marcus 5:6: hij valt neer voor de voeten van Jezus.¹⁵⁵ Jäirus verzoek aan Jezus ten behoeve van zijn dochter was ‘kom haar de handen opleggen om haar te *redden* en te *zorgen dat ze in leven blijft*.’¹⁵⁶

Op dat moment doet een wanhopige vrouw haar intrede in het verhaal. Houdt in gedachten dat Jezus net is teruggekeerd van de genezing van een man die bezeten was door een legioen onreine geesten. En nu richt Hij zijn liefdevolle aandacht op een onreine vrouw. Vanwege haar ziekte was zij ritueel onrein en moest zij afgezonderd leven, buiten de religieuze gemeenschap van Israël. ‘Wanneer een vrouw langer ongesteld is dan normaal, of bloed verliest terwijl ze niet ongesteld is, is ze onrein zolang ze bloed verliest, net zoals ze onrein is tijdens haar menstruatie.’¹⁵⁷

Commentator M. Eugene Boring voegt een andere dimensie toe aan de misère van haar lijden: ‘Aangezien vaginale bloedingen het huwelijk verboden en een reden voor echtscheiding waren, kan de vrouw, gezien de cultuur waarin zij leefde, haar functie als vrouw niet vervullen en geen nieuw leven als moeder tot stand brengen.’ Daarnaast was ze ook nog eens berooid omdat ze al haar geld had uitgegeven aan artsen die haar niet konden helpen. De commentator voegt toe: ‘Zoals de lepralijder in 1:40, is haar leven feitelijk geworden tot dat van een levende dode, haar genezen zou een herstel tot het leven betekenen. Zoals het kind dat wacht in het huis van Jäirus, is ook haar situatie menselijkerwijs hopeloos.’¹⁵⁸ Uiteindelijk herstelt Jezus het leven van twee personen: een vrouw die fysiek en sociaal zo goed als dood is (bedenk hoe iemand twaalf jaar lang bloed in een maatschappij waarvan de wetten vereisen dat zij vanwege haar situatie in afzondering moet leven); en de dochter van Jäirus een twaalfjarig meisje dat daadwerkelijk gestorven was.

In beide gevallen hebben we te maken met een genezende aanraking. De vrouw raakt de kleding van Jezus aan en Jezus raakt de hand van het meisje aan. De auteur probeert echter aan zijn lezers uit te leggen dat het niet de aanraking zelf was die genezing bracht aan de vrouw. Zowel bij de bloedende

¹⁵¹ Marcus 5:15

¹⁵² Marcus 4:39

¹⁵³ Marcus 5:8

¹⁵⁴ Marcus 5:21

¹⁵⁵ Marcus 5:22

¹⁵⁶ Marcus 5:23, nadruk toegevoegd

¹⁵⁷ Leviticus 15:25

¹⁵⁸ Boring, *Mark A Commentary* (Louisville, KY/London: Westminster John Knox Press, 2006), blz. 159-160

vrouw als bij Jaïrus was het hun geloof dat het gewenste resultaat bracht. In het eerste geval stelt Jezus de vrouw gerust als Hij zegt: ‘Uw geloof heeft u gered, mijn dochter; ga in vrede, u bent van uw kwaal genezen.’¹⁵⁹ In het tweede geval moedigt Jezus Jaïrus, de vader van het meisje, aan te volharden in het geloof dat zijn dochter weer tot leven gewekt kan worden.¹⁶⁰

Deel III: Toepassing

Markus en de andere drie evangelieschrijvers, beeldt de vijandschap uit van enkele Joodse leraren en leiders van de synagoge ten aanzien van Jezus. Deze vijandigheid beperkt echter niet de religieuze betrokkenheid van Jezus in de synagoge, noch zijn werk ten behoeve van de mensen van zijn gemeenschap. Marcus 1:21 vertelt bijvoorbeeld over Jezus en zijn leerlingen: ‘Ze kwamen in Kafarnaüm, en op de eerstvolgende sabbat ging Jezus naar de synagoge en onderwees er de mensen.’ Het eerste wonder van Jezus dat in het evangelie van Marcus wordt opgetekend, vindt plaats in de synagoge: ‘Op dat moment was er in de synagoge ook een man die bezeten was door een onreine geest.’¹⁶¹ En ook zien we dat Jezus in Marcus 5:22 hulp biedt aan ‘een van de leiders van de synagoge.’

Soms krijgen we te maken met onenigheid met bepaalde kerkleiders of gemeenteleden. Tot op welke hoogte kunnen dergelijke onenigheden onze overtuigingen of de relatie met onze geloofsgemeenschap in de weg zitten? Op welke manier geeft het voorbeeld van Jezus ons inzicht in hoe we moeten handelen in een dergelijke situatie?

Jezus begaf zich buiten zijn eigen geloofsgemeenschap om mensen in heidens gebied te bereiken. Wat doen wij om mensen te bereiken voor Gods koninkrijk, buiten de muren van onze geloofsgemeenschap? Neem bij je antwoord ook Marcus 6:34 in gedachten: ‘Toen Hij uit de boot stapte, zag Hij een grote menigte en voelde medelijden met hen, want ze waren als schapen zonder herder, en Hij onderwees hen langdurig.’

¹⁵⁹ Marcus 5:34

¹⁶⁰ Marcus 5:36

¹⁶¹ Marcus 1:23

Studie 6: Binnenstebuiten

Augustus 3–9

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 7:6–8; 7:33–37*

Lezen: *Mark 7.*

Introductie

Tijdens zijn dienstwerk verhoogde Jezus de Schriften als openbaring van God en daarbij citeerde Hij regelmatig uit het Oude Testament. Hoewel de leraren van Israël de Hebreeuwse geschriften heel goed kenden, was voor de meesten van hen de menselijke traditie belangrijker dan bijbelse instructies. Met die context in gedachten bespreken we deze week enkele geselecteerde discussies tussen Jezus en de farizeeën.

Thema: De studie van deze week bevat drie componenten, zoals aangegeven in Marcus 7:6-8. (Het derde onderdeel behandelt de schepping, geopenbaard in de genezing van de dove man in Marcus 7:33-37). De drie componenten zijn:

1. De oudtestamentische context voor Marcus 7:6-8. De verwijzing is naar Jesaja 29:13.
2. Het tweede onderdeel beschouwt de traditie. In het licht van Marcus 7:6-8 vergelijken we de traditie van de oudsten met Gods instructies in de Bijbel en stellen ze er tegenover.
3. Het derde onderdeel betreft het verhaal van de dove man, zoals eerder genoemd. We beschouwen hoe bepaalde elementen van het scheppingsmotief terugkomen bij deze genezing.

Deel II: Commentaar

De oudtestamentische context van Marcus 7:6–8

Gods volk in de zevende eeuw voor onze jaartelling stond voor een cruciaal moment in hun religieuze beleving. Het wordt levendig beschreven in Jesaja 1: ‘Wee dit ontrouwe volk, met schuld beladen, volk van zondaars, verdorven geslacht. Zij hebben de HEER verlaten, de Heilige van Israël versmaad, Hem de rug toegekeerd.’¹⁶² Daarom vroeg de Heer hen: ‘Wat moet Ik met al jullie offers?’¹⁶³ Het heeft geen zin God te benaderen en te ‘aanbidden’ onder het masker van formaliteit. Daarom spreekt de Heer via zijn profeet tot het volk en de profeet schrijft de woorden van de Heer op in onderstaande poëtische verzen:

‘Houd op met die zinloze offergaven. Ik heb een afschuw van jullie wierook; jullie feesten, nieuwemaan en sabbat, ik duld ze niet naast al dat wangedrag.’¹⁶⁴

Zeggen deze verzen dat de Heer tegen het offersysteem is, zoals dat is ingevoerd onder Mozes voor de Israëlitische gemeenschap? Natuurlijk niet. Maar de Heer keert zich wel tegen oppervlakkige religie, vol met verschijningen en beroofd van de ware eerbied voor de Heer.¹⁶⁵ De religieuze context van Jesaja 29:13, waar Marcus in hoofdstuk 7 naar verwijst, is vergelijkbaar. Een nadere beschouwing van Jesaja 29:13 laat een interessant chiasme zien. In de vertaling van de auteur:

¹⁶² Jesaja 1:4

¹⁶³ Jesaja 1:11

¹⁶⁴ Jesaja 1:13

¹⁶⁵ Vergelijk met Jesaja 1:16-17

A. Volk komt tot God in mond- en lippendienst

B. Om Mij te eren

C. Maar hun harten zijn ver van Mij

B1. Hun eerbied voor Mij

A1. Is *als* geboden die routineus herhaald worden.

Welk probleem hadden de Israëlitische aanbidbers, zoals getoond in dit vers? Hun probleem lag niet per sé in hun liturgische woorden; hun woorden verschoven naar een formele herhaling. Hoe was dat zo gekomen? Hun harten (hun bewustzijn) waren ver verwijderd van werkelijke devotie aan God. Daarom werden hun woorden betekenisloos.

Er is een interessant citaat van J. Alec Motyer. Hij zegt: ‘Als de Soevereine God hun aanbidding beschouwt, ziet Hij alleen maar aanpassing aan menselijke regels. Het is niet zo dat de Heer het gebruik van woorden kleineert; maar woorden zonder hart zijn zonder betekenis; en aanbidding is geen aanbidding (Marcus 7:6-8) tenzij het gebaseerd is op- en beantwoord aan wat God heeft geopenbaard.’¹⁶⁶

Samenvattend: het volk Israël, Gods eigen volk, leefde een religieuze tegenstelling. Ze hielden zich aan een ritualistische en liturgische formaliteit, maar leefden niet volgens de bijbelse principes die hen geleerd waren en die zo vaak aan hen herhaald waren. Aanbidding en alles wat daarbij hoort, is zonder betekenis zonder gehoorzaamheid. God was niet tegen een eerlijke cultische viering; zijn ergernis was het gevolg van de formaliteiten die de aanbidding karakteriseerden.¹⁶⁷

Tradities in het licht van Marcus 7:6–8

Marcus volgt in zijn toespeling op Jesaja de tekst van de Septuaginta, een Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel (Oude Testament). Omdat het publiek van Marcus uit heidenen bestaat, zou de Griekse versie voor hen vertrouwd zijn. Marcus verwijst, in overeenstemming met de Septuaginta, naar het onderwerp van ijdele aanbidding, met de nadruk op het idee van de voorschriften van mensen. Marcus 7:6-7 wordt als volgt vertaald: ‘Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is ver van Mij; tevergeefs vereren ze Mij, want wat ze onderwijzen zijn voorschriften van mensen.’

De verzen zelf bieden de context voor het verhaal in Marcus 7. Het verhaal benadrukt een confrontatie tussen de farizeeën en de schriftgeleerden; het onderwerp van discussie was handen wassen. Marcus zelf geeft in 7:3-4 verhalende details hierover. ‘De farizeeën en alle andere Joden eten namelijk pas als ze hun handen gewassen hebben, omdat ze zich aan de traditie van hun voorouders houden.’¹⁶⁸ Het lijkt erop dat de oudsten instructies aan het hele volk hadden opgelegd over het wassen van de handen, die eigenlijk betrekking hadden op de priester tijdens de dienst in het heiligdom. Het volk moest zich dus aan die traditie houden. Zoals C.S. Mann opmerkt: ‘Wat hier ter discussie staat, is niet de wet van

¹⁶⁶ Motyer, *Isaiah: An Introduction and Commentary*, deel 20 van Tyndale Old Testament Commentaries (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1999), blz. 215-216.

¹⁶⁷ Zie TeÓfilo Correa, “El Contexto Veterotestamentario de Marcos 7:6–7,” in *Marcos: El Evangelista del “Tiempo Cumplido.” Leyendo el evangelio de Marcos: su mensaje en el pasado y en la actualidad*. Ed. Merling Alomía, Joel Leiva, and Juan Millanao [Lima: Ediciones Theologika, 2003], blz. 129

¹⁶⁸ Marcus 7:3

Mozes, maar een mondelinge of schriftelijke overlevering, ontvangen uit de oudheid en geëerd vanwege haar oudheid.¹⁶⁹

Jezus veroordeelt deze priesterlijke oplegging aan het volk. Om die reden noemt Hij de farizeeën en de schriftgeleerden hypocrieten.¹⁷⁰ Marcus gaat in zijn verhaal echter verder dan een simpele afwijzing van een menselijke traditie: Jezus berispt de leraren van Israël met de beschuldiging dat hun tradities een schaduw hebben geworpen op het geschreven Woord van God. Jezus waarschuwt hen omdat, zoals Hij zegt: ‘De geboden van God geeft u op, maar aan tradities van mensen houdt u vast.’¹⁷¹ Vervolgens berispt Jezus hen nog verder: ‘Mooi is dat, hoe u Gods geboden ongeldig maakt om uw eigen tradities te kunnen onderhouden!’¹⁷² In Marcus 7:13 betreurt Jezus deze verkeerde praktijk die een direct gevolg is van het werk van de leraren van Israël. Daarom brengt Hij deze beschuldiging tegen hen in. Ze hebben Gods geboden ongeldig gemaakt ten gunste van de eigen traditie.

Samenvattend: zowel in de generatie van Jesaja, in de zevende eeuw voor onze jaartelling, als in de generatie van Marcus, in de eerste eeuw na Christus, is de aanbidding van Gods volk tevergeefs vanwege de verkeerde nadruk die ze leggen en de hypocriete houding van hun hart. In zekere zin zijn de farizeeën en de schriftgeleerden verantwoordelijk voor deze toestand, omdat zij als leiders hun aanzienlijke invloed op het volk gebruiken om menselijke tradities boven goddelijke openbaring hoog te houden en menselijke voorschriften boven Gods geboden te verheffen. Hier nodigt Christus op impliciete wijze zijn volk uit om terug te keren naar de Schrift en naar het pad van gerechtigheid en barmhartigheid. Christus verkondigt ook spiritualiteit die louter externe en formele religiositeit overstijgt. In plaats daarvan bepleit Christus een geestelijke ervaring die verankerd is in een bewuste en toegewijde beslissing om God met een oprecht hart te dienen in het licht van wat God heeft geopenbaard.

De genezing van een dove man

Bijbelse auteurs verwijzen vaak naar andere delen van de Schrift in de opbouw van hun schrijfsels. Die verwijzingen kunnen expliciete citaten zijn, zoals bij Marcus 1:2-3, waar Marcus Jesaja 40:3 citeert. Of denk aan Marcus 7:6-7 waar hij duidelijk citeert uit Jesaja 29:13. Het is duidelijk dat Marcus nogal gecharmeerd is van Jesaja. Bovenop de directe citaten, verwijzen bijbelse schrijvers ook naar andere geschriften (vaak zonder die te citeren). In andere gevallen ziet de lezer soms bepaalde invloeden (op thematisch gebied) van een eerdere bron. We kunnen dan ook beargumenteren dat er een zekere verwijzing is naar het scheppingsthema in het verhaal van de genezing van een dove man in Marcus 7:31-37.

Om dit idee verder uit te werken moeten we eerst naar Genesis 2:7 kijken, waar staat: ‘Toen maakte de HEER God de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen.’¹⁷³

Genesis beschrijft de schepping van de eerste mens. Het woord ‘vormde’ komt van het Hebreeuwse werkwoord *yṣr*; wat ook betekent ‘modellieren, creëren, formeren.’¹⁷⁴ De auteur van Genesis gebruikt dit werkwoord om het werk van een schepper te beschrijven die zijn creatie formeert, of, zoals een pottenbakker, modelleert. Het tastbare beeld van iemand die zijn handen op materie plaatst om dat in

¹⁶⁹ Mann, “Mark, A New Translation With Introduction and Commentary,” *The Anchor Bible*, (New York/London: Doubleday, 1986), deel 27, blz. 312

¹⁷⁰ Marcus 7:6

¹⁷¹ Marcus 7:8

¹⁷² Marcus 7:9

¹⁷³ Vergelijk met Jesaja 43:7

¹⁷⁴ Zie David Clines, *The Dictionary of Classical Hebrew* [Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998], deel IV, blz. 269

de eerste mens te modelleren valt niet te ontkennen in Genesis. Bovendien beschrijft de volgende zin in Genesis 2:7 het deel van het proces waarbij de dode materie tot een levend wezen gemaakt wordt, met een eigen bewustzijn. De Heer blaast levensadem in de klei. Dat is: Hij ‘blies hem levensadem in de neus.’

Op vergelijkbare wijze zien we in Marcus 7 een verwijzing naar de schepping van Adam. In het geval van de dove man, die maar moeilijk spreekt,¹⁷⁵ intervineert Jezus door zijn eigen handen en mond te gebruiken als instrument om te genezen. Op die manier ‘herschep’ Jezus als het ware zijn schepping. Hij doet dat door zijn vingers in de oren van de man te stoppen. Vervolgens spuugt Hij in zijn hand en raakt met zijn speeksel de tong van de man aan. Op het bevel van zijn woord wordt de man opnieuw geschapen. In een ogenblik wordt de man een nieuw persoon. ‘Daarop gingen zijn oren open, zijn tong kwam los en hij kon normaal spreken.’¹⁷⁶

De bovenstaande beschrijvingen zijn echter niet de enige redenen waarom we een verband kunnen concluderen tussen Jezus' daad van genezing van de dove man en het scheppingsthema. Verder ondersteunend bewijs komt uit Marcus 7:37. Mensen zijn verbaasd over Jezus en zeggen: ‘Alles wat Hij doet is goed: zelfs doven laat Hij horen en stommen laat Hij spreken.’ In dit enkele vers gebruikt Marcus tweemaal het Griekse werkwoord *poieō*, dat kan worden weergegeven met ‘scheppen, maken’. Interessant genoeg is het hetzelfde werkwoord dat de Septuaginta gebruikt om het Hebreeuwse werkwoord *bara'*, of ‘scheppen’, uit Genesis 1 weer te geven.

De Schepper van het universum is dus naar de aarde gekomen om de schepping te herstellen, die door Satan geruïneerd is. Volgens Marcus is Jezus gekomen om dit werk van herschepping te beginnen door alles ‘goed’ te doen. Er is geen twijfel over mogelijk dat dit werk de vervulling van de messiaanse profetie is zoals we die, opnieuw, bij Jesaja lezen: ‘Zeg tegen het moedeloze volk: “Wees sterk en vrees niet, want jullie God komt met zijn wraak. Gods vergelding zal komen, Hijzelf zal jullie bevrijden.” Dan worden blinden de ogen geopend, de oren van doven worden ontsloten. Verlamden zullen springen als herten, de mond van stommen zal jubelen: waterstromen zullen de woestijn splijten, beken de dorre vlakte doorsnijden.’¹⁷⁷

Deel III: Toepassing

1. Waarom vroeg Jezus bepaalde mensen die Hij genas niemand over zijn werk of genezingen te vertellen? Hij gaf hen opdracht er met niemand over te spreken, maar ‘hoe strenger Hij het hun verbod, hoe meer ze het rondvertelden.’¹⁷⁸ Vergelijk Marcus 7:36 met Marcus 8:30; 5:43 1:44-45. Waarom deden de mensen het tegenovergestelde van wat Jezus vroeg?
2. Kun je een traditie benoemen die de plaats inneemt van de Bijbel in jouw gemeenschap? Is de Bijbel nog steeds jouw gids in het leiden van de geloofsgemeenschap in de huidige tijd? Wat betekent de tekst: ‘hun hart is ver van Mij.’¹⁷⁹

¹⁷⁵ Marcus 7:32

¹⁷⁶ Marcus 7:35

¹⁷⁷ Jesaja 35:4-6

¹⁷⁸ Marcus 7:36

¹⁷⁹ Marcus 7:6

Studie 7: Onderwijs aan de leerlingen (deel 1)

Augustus 10–16

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 8:31–33, 38; 9:1, 7*

Lezen: *Marcus 8:27–38; 9:1–8.*

Introductie

Het rijk van God is een dominant thema bij Marcus. Jezus verklaart dat Hij het rijk van God representeert. De Verlosser is gekomen om zijn volk toegang te verlenen tot zijn rijk. Alles in zijn aardse agenda is er dan ook op gericht om het verlossingsplan van God uit te voeren en gerealiseerd te krijgen. Niemand kan Christus van die missie afhouden. Zijn volledige aandacht is er op gericht. De Vader bevestigt het zoonschap van Christus bij de verheerlijking op de berg en steunt Hem in zijn aardse werk. Tevens roept Hij de volgelingen van Jezus op achter Hem te blijven staan.

Thema: De studie van deze week bestrijkt onderstaande onderwerpen:

1. De prioriteit van Jezus' missie in het licht van Gods verlossingsplan.
2. De glorie van Gods rijk, zoals uitgelicht in Marcus 9:1 en in het bijzonder getoond bij de gebeurtenis van de verheerlijking.

Deel II: Commentaar

Jezus' prioriteit

In zijn evangelie geeft Marcus veel aandacht aan de daden van Jezus ten behoeve van de mensen. Zo beschrijft hij bijvoorbeeld de interactie van Jezus met de menigte of met een individu die Hij aanspreekt. Christus' leerlingen zijn altijd aanwezig in de verhalen, maar ze hebben vaak geen belangrijke rol in het gebeuren. Marcus 8:27–33 is echter een perikoop, of verhalend gedeelte, waar een nauwe interactie plaatsvindt tussen Jezus en zijn leerlingen. De gebeurtenis start met een dialoog tussen Jezus en al zijn leerlingen. Aan het einde vindt nog slechts een dialoog plaats met één leerling, Petrus.

Het gesprek begint met de vraag van Jezus ten aanzien van zijn identiteit. Sommige leerlingen geven aan dat er verschil van inzicht bestaat onder de mensen aangaande Jezus en zijn zending. Anderen identificeren Jezus met het werk van Johannes de Doper of de profeten. De vraag van Jezus aan zijn leerlingen wil niet zeggen dat Hij zelf niet weet wie Hij is. Hij wil echter het doel van zijn aardse leven benadrukken en verlangt ernaar dat zijn leerlingen uit de eerste hand zullen begrijpen wat zijn werkelijke missie is. Daarom begint Jezus enkele toekomstige gebeurtenissen in zijn missie te onthullen nadat Petrus heeft geroepen: 'U bent de messias.'¹⁸⁰ Petrus identificeert Jezus als *ho Christos*, de Christus (met een bepaald lidwoord), de Messias, de Gezalfde.¹⁸¹ Het messiasschap van Jezus is in overeenstemming met het eschatologisch perspectief van het evangelie: Hij was de gekozen die God stuurde om Israël te verlossen. Nadat hij de messiaanse identiteit bevestigd heeft, begint Marcus verdere details te verstrekken aangaande Jezus' missie als messias. 'Hij begon hun te leren dat de Mensenzoon veel zou moeten lijden en door de oudsten van het volk, de hogepriesters en

¹⁸⁰ Marcus 8:29

¹⁸¹ Zie Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 1091

de schriftgeleerden verworpen zou worden, en dat Hij gedood zou worden, maar drie dagen later zou opstaan.¹⁸² Jezus wil dat zijn leerlingen zijn leven op aarde goed begrijpen. Hij zal lijden tijdens zijn dienstwerk, sterven zelfs, maar ook weer opstaan.

Marcus 8:32-33 geeft een privé gesprek weer tussen Petrus en Jezus. Petrus begon Jezus te vermanen volgens Marcus. Matteüs wijdt iets meer uit over het perspectief van Petrus aangaande Jezus' doelen: 'God verhoede het, Heer! Dat zal U zeker niet gebeuren!'¹⁸³ Het antwoord van Jezus aan Petrus is opmerkelijk hard: 'Ga terug, Satan, achter Mij! Jij denkt niet aan wat God wil, maar alleen aan wat mensen willen.'¹⁸⁴ Waarom reageerde Jezus zo fel op Petrus? Vanwege de eenvoudige reden dat Petrus raakte aan de kern van zijn leven en dienstwerk: Gods verlossingsplan. Jezus staat niemand toe het plan van God in de weg te staan, zelfs wanneer het met 'goede bedoelingen' is. Jezus stond toe dat mensen vijandig met Hem in discussie gingen. Hij tolereerde beledigingen. Hij liep letsel op zonder klachten. Maar één ding heeft Jezus nooit toegestaan: de verhindering, of opzettelijke poging, om het plan van de Vader voor zijn leven tegen te houden of af te breken.

Het plan van de Vader motiveert Jezus; het is de reden voor zijn bestaan. Het plan van de Vader voor zijn leven is belangrijker dan fysiek welzijn: 'Mijn voedsel is: de wil doen van Hem die Mij gezonden heeft en zijn werk voltooien.'¹⁸⁵ Wat Jezus' leven gaande houdt, is het plan van God; al het andere is daaraan ondergeschikt. Jezus' leven is volmaakt onderworpen aan de wil van God. Op dezelfde manier kunnen Jezus' volgelingen alleen beweren dat zij werkelijk de zijne zijn als zij een leven leiden waarin God centraal staat en gericht is op zijn plan voor hun verlossing.

Degenen die al iets zien van de glorie van Gods rijk

'Ik verzeker jullie: sommigen die hier aanwezig zijn zullen de dood niet ervaren voordat ze het koninkrijk van God hebben zien komen in al zijn kracht.'¹⁸⁶

Dit vers moet gelezen worden in het licht van het laatste vers van Marcus 8, waar Jezus spreekt over de prijs van het discipelschap. Jezus maakt duidelijk dat 'als iemand zich tegenover de trouweloze en zondige mensen van deze tijd schaamt voor Mij en mijn woorden, zal de Mensenzoon zich ook voor hem schamen, wanneer Hij komt in het gezelschap van de heilige engelen en bekleed met de stralende luister van zijn Vader.'¹⁸⁷ In deze perikoop zijn twee perioden of tijden waar Jezus naar verwijst: de periode van de huidige generatie en de periode van de generatie die in leven is op het moment dat Jezus terugkomt. Zijn verheerlijking in Marcus 9:2-7 is een kleine, maar accurate, weergave van de grote verheerlijking die in de toekomst plaats zal vinden. Petrus, die erbij was, lijkt te begrijpen waar het over gaat. Lees 2 Petrus 1:16: 'Toen wij u de glorierijke komst van onze Heer Jezus Christus verkondigden, baseerden wij ons niet op vernuftige verzinsels – integendeel, wij hebben met eigen ogen zijn grootheid gezien.' Aangaande degenen die 'de dood niet ervaren' zegt *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*: 'Het is veelbetekenend dat alle drie de synoptische evangeliën het verhaal van de transfiguratie onmiddellijk na deze voorspelling weergeven. . . . En bovendien vermelden ze alle drie het feit dat de transfiguratie ongeveer een week na deze verklaring plaatsvond, wat impliceert dat de gebeurtenis de vervulling was van de voorspelling. Het verband tussen de twee

¹⁸² Marcus 8:31

¹⁸³ Matteüs 16:22

¹⁸⁴ Marcus 8:33

¹⁸⁵ Johannes 4:34; vergelijk met Marcus 6:31

¹⁸⁶ Marcus 9:1

¹⁸⁷ Marcus 8:38

gedeelten van het verhaal lijkt de mogelijkheid uit te sluiten dat Jezus hier naar iets anders verwees dan naar de verheerlijking, die een miniaturdemonstratie was van het koninkrijk van glorie.¹⁸⁸

Bovendien zou je kunnen zeggen dat Marcus verwijst naar de eschatologische gebeurtenis van de glorieuze dag van de wederkomst van Jezus, waarin ‘sommigen [van dat overspelige en zondige geslacht]’¹⁸⁹ de uiteindelijke vergelding van veroordeling zullen ontvangen. Dood verwijst in dit geval naar de tweede dood. De rechtvaardigen zullen dus niet bedoeld zijn in Markus 9:1. Om dit vers echter in deze context te begrijpen, moet men de uitdrukking ‘dood’ opvatten als een verwijzing in symbolische zin naar ‘de tweede dood.’

Een andere interpretatie van Marcus 9:1 komt voort uit een begrip van de uitdrukking ‘zien’. Het Griekse *eidon* kan op een ruimere manier worden geïnterpreteerd, waardoor het de betekenis krijgt van ‘waarnemen, zich bewust worden van iets, speciale aandacht schenken aan iets, iets ervaren, interesse tonen in.’¹⁹⁰ In deze zin kan de belofte van Marcus 9:1 andere gebeurtenissen omvatten naast de vervulling van de transfiguratie. En het kan ook andere mensen omvatten dan Petrus, Jakobus en Johannes, die de enige groep waren die Jezus' transfiguratie meemaakten.

Het commentaar van R. Alan Cole kan op dit punt nuttig zijn: ‘Het vers [Marcus 9:1] moet daarom ofwel verwijzen naar de transfiguratie die onmiddellijk daarna volgt, wat redelijk lijkt; of naar latere gebeurtenissen, nog binnen een menselijke levensduur, zoals Christus' triomf aan het kruis, bevestigd door de opstanding (Kolossenzen 2:15); of naar de komst van de Geest; of naar de latere uitbreiding van de zegeningen van het koninkrijk naar de heidenen.’¹⁹¹

Een ander belangrijk detail om op te merken in Marcus 9:1 is dat het werkwoord *erchomai*, weergegeven als ‘komen’ in de zin ‘voordat ze het koninkrijk van God hebben zien komen in al zijn kracht,’ in de voltooid tegenwoordige tijd wordt gebruikt. Dit werkwoord impliceert dat het koninkrijk al gekomen is. Dit begrip is in overeenstemming met de Marcusboodschap ‘het koninkrijk van God is nabij.’¹⁹² Nogmaals, het belangrijkste onderwerp hier is het koninkrijk van God. Het is Jezus' vurige hoop dat sommigen die om Hem heen stonden het werk van zijn koninkrijk zouden waarnemen, of zich ervan bewust zouden worden, voordat de dag van zijn dood aanbrak.

Er bestaat geen twijfel over dat de gebeurtenis van de transfiguratie, en ook andere gebeurtenissen die volgden, zoals de kruisiging en opstanding van Christus, mijlpalen waren die bedoeld waren om het geloof van de leerlingen te beproeven en te versterken. Dat lijkt overeen te komen met de visie van Ellen White: ‘De discipelen zijn ervan overtuigd dat Mozes en Elia zijn gezonden om hun Meester te beschermen en zijn gezag als koning te bevestigen. Maar eer de kroon komt, moet het kruis komen. Het onderwerp van gesprek met Jezus is niet zijn kroning tot koning, maar zijn dood die in Jeruzalem zou plaatsvinden.’¹⁹³

De transfiguratie was, figuurlijk gezien, een ‘voorproefje’ van de geweldige gebeurtenis aan het einde van de tijd: de wederkomst. De glorieuze gebeurtenis vervulde de leerlingen met verwondering. Voor hun ogen verschenen Mozes en Elia, die in gesprek gingen met Jezus.¹⁹⁴ Volgens Ellen White representeren zowel Mozes als Elia de verlost. Elia vertegenwoordigt degenen die niet zullen sterven en Mozes degenen die uit het graf zullen opstaan. ‘Op de berg was het toekomstig koninkrijk

¹⁸⁸ *The SDA Bible Commentary*, deel 5, blz. 436

¹⁸⁹ Marcus 9:1

¹⁹⁰ Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 279-280

¹⁹¹ Cole, *Mark: An Introduction and Commentary*, vol. 2 of Tyndale New Testament Commentaries (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1989), blz. 213-214.

¹⁹² Marcus 1:15

¹⁹³ Ellen White, *Jezus – de wens der eeuwen*, blz. 351

¹⁹⁴ Marcus 9:4

der heerlijkheid in miniatuur voorgesteld, Christus als koning, Mozes als vertegenwoordiger van de opgewekte, en Elia als de vertegenwoordiger van de verheerlijkte gelovigen.¹⁹⁵

De transfiguratie neemt een belangrijke plek in bij Marcus. Bij deze gebeurtenis is het zoonschap van Jezus bevestigd. God, de Vader, onthult iets van de pracht van zijn rijk. Dan ontstaat er een wolk die de glorie van God overschaduwet. De Vader spreekt vanuit de wolk, tegen het onstuimige en aanmatigende advies van Petrus in. In de woorden van Marcus: ‘Uit de wolk klonk een stem: “Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar Hem!”’¹⁹⁶ Dit verhaal illustreert het belang van onze erkenning van Jezus als Zoon van God. Nog belangrijker dan Hem erkennen, is Hem gehoorzamen. In de Bijbel is luisteren synoniem aan gehoorzamen. Dat gehoorzamen, of luisteren, behelst een dagelijkse overgave aan Jezus Christus. Dus wanneer we Hem leren kennen, zou gehoorzaamheid moeten volgen.

In de gedeelten van Marcus’ evangelie die we deze week bestudeerd hebben, benadrukt de auteur de messiaanse identiteit van Jezus en geeft duidelijke signalen ten aanzien van de kracht en glorie van zijn rijk. Suzanne W. Henderson drukt dit helder uit als zij schrijft: ‘De tweede evangelist smeedt die identiteit duidelijk binnen de vuren van Jezus’ messiaanse missie: het vooraf aankondigen van Gods beslissende overwinning op de machten van het huidige boze tijdperk.’¹⁹⁷

Deel III: Toepassing

De gebeurtenis van de transfiguratie was zo onbeschrijflijk verbazingwekkend dat de discipelen er doodsbang voor waren.¹⁹⁸ Vraag je groep om even stil te staan bij de tweede komst van Jezus. Wat zijn de eerste gedachten die bij je opkomen? Vraag enkele vrijwilligers om hun indrukken met de groep te delen.

Wat zal er gebeuren met de rechtvaardige doden bij de wederkomst? Denk aan het onderwijs van de apostel Paulus: ‘In een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, wanneer de bazuin het einde inluidt. Wanneer de bazuin weerklinkt, zullen de doden worden opgewekt met een onvergankelijk lichaam en zullen ook wij veranderen.’¹⁹⁹ In vers 54 voegt hij eraan toe: ‘En wanneer dit vergankelijke lichaam is bekleed met het onvergankelijke, dit sterfelijke met het onsterfelijke, zal wat geschreven staat in vervulling gaan: ‘De dood is verslonden en overwonnen.’ Hoe geeft dit perspectief jou hoop en troost?

¹⁹⁵ Ellen White, *Jezus – de wens der eeuwen*, blz. 351

¹⁹⁶ Marcus 9:7

¹⁹⁷ Henderson, *Christology and Discipleship in the Gospel of Mark* (Cambridge: Cambridge University Press, 2006), blz. 4.

¹⁹⁸ Marcus 9:6

¹⁹⁹ 1 Korintiërs 15:52

Studie 8: Onderwijs aan de leerlingen (deel 2)

August 17–23

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 10:15, 21-22, 44-45*

Lezen: *Marcus 10.*

Introductie

In de voorgaande hoofdstukken die we bestudeerden benadrukte Marcus de bijzondere aandacht die Jezus in zijn prediking gaf aan het rijk van God. In hoofdstuk 10 zien we echter dat Marcus aandacht geeft aan de indruk die het rijk van God maakt op de mensen die de principes ervan in hun leven aanvaard hebben. Marcus laat ook zien hoe wij het koninkrijk kunnen ervaren terwijl we wachten op de grote manifestatie ervan aan het einde van de tijd.

Thema: De studie van deze week bespreekt de vraag hoe we toegang verkrijgen tot het rijk van God. We kijken ook naar de uitdagingen die mensen ervaren bij hun pogingen het koninkrijk binnen te gaan of in het heden te ervaren. We kijken daarbij naar de onderstaande drie punten:

1. Marcus laat zien dat mensen die het rijk van God binnen willen gaan de houding van een kind aan moeten nemen.
2. God roept zowel rijke- als arme mensen voor zijn rijk.
3. Om het rijk van God nu te ervaren is het van belang bepaalde principes na te volgen.

Deel II: Commentaar

Gods rijk en kleine kinderen

Net als in de voorgaande hoofdstukken is het rijk van God ook in hoofdstuk 10 van Marcus een belangrijk onderwerp. In dit hoofdstuk zien we echter dat de auteur een zorg opwerpt: Hoe krijgen mensen toegang tot dat rijk? Met andere woorden, hoe moeilijk is het om daar binnen te gaan? Marcus verpakt zijn onderzoek in twee vragen: ‘Wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?’²⁰⁰ en ‘Wie kan er dan nog gered worden?’²⁰¹ In essentie drukken deze twee vragen dezelfde gedachtegang uit over wie kan toetreden tot het rijk van God. Verder zien we dat de antwoorden op beide vragen het belang bevestigen dat Jezus aan het koninkrijk geeft in zijn prediking.

Om het rijk van God binnen te gaan moeten mensen het aanvaarden en erin geloven met het onvoorwaardelijke vertrouwen en geloof van een kind. Marcus 10:15 legt uit: ‘Ik verzeker jullie: wie niet als een kind het koninkrijk van God ontvangt, zal er zeker niet binnengaan.’ Ouders zullen het met me eens zijn dat wanneer zij hun kinderen cadeau geven, de kinderen niet zullen vragen wat ze moeten doen om het cadeau in ontvangst te mogen nemen. Ze steken gewoon hun hand uit en pakken het cadeau gretig aan. Jezus verlangt ernaar diezelfde begerigheid en aanvaarding te zien in de harten van zijn toehoorders in hun antwoord op zijn boodschap aangaande Gods rijk. De Griekse taal lijkt dit uitgangspunt te ondersteunen. Het werkwoord dat vertaald wordt als ‘ontvangen’ in het voorgaande vers, komt van het Griekse woord *dechomai*, wat betekent ‘iets vastpakken,’ ‘open staan voor nieuwe informatie en dit als waarheid aanvaarden – gemakkelijk ontvangen, aanvaarden, geloven;’ ‘de

²⁰⁰ Marcus 10:17

²⁰¹ Marcus 10:26

aanwezigheid van een persoon met vriendelijkheid ontvangen, verwelkomen.²⁰² Met andere woorden, Jezus vertelt zijn leerlingen en zijn andere toehoorders dat ze in het koninkrijk moeten *geloven* om er binnen te kunnen gaan; ze moeten het *verwelkomen* en het *vastpakken* met het enthousiasme van een kind dat een cadeautje krijgt. Kortgezegd kunnen we stellen dat we het rijk van God binnen kunnen gaan als we het goede nieuws erover aanvaarden. Wanneer we het goede nieuws geloven, omarmen we het rijk.

Christus roept de rijken en de armen op het rijk van God binnen te gaan

Het verhaal over de rijke jongeman volgt meteen nadat Jezus de kinderen zegent. De man stond waarschijnlijk tussen de menigte en zag hoe Jezus de kinderen omarmde en hen zegende. Nu vertelt Jezus hoe mensen Gods rijk kunnen binnengaan. Wellicht was de jongeman bewogen door de compassie die Jezus toonde aan de kinderen en welke zijn vraag op uit een hart dat op dat moment aangeraakt was door de genade van de Verlosser. Als hij dichterbij Jezus komt stelt hij de vraag: ‘Wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?’²⁰³ In die vraag verbindt Marcus twee ideeën: eeuwig leven beërven in combinatie met het rijk van God. In de gedeelten die volgen in hoofdstuk 10 geeft Jezus twee belemmeringen die mensen ervan kunnen weerhouden, of hen hinderen, het rijk van God te ervaren of er binnen te gaan. Uit het antwoord van Jezus leren we dat binnengaan in het rijk van God niet moeilijk is. Tegelijk moeten we ons bewust zijn van de valkuilen en uitdagingen die we kunnen tegenkomen op onze reis richting Gods rijk. De eerste uitdaging betreft onze bezittingen.

Na het lezen van het verhaal van de rijke jongeman ontdekken we dat de erfgenamen van Gods rijk een goede kennis hebben van zijn wet en de Bijbel. God vindt het fijn dat mensen zijn instructies volgen. Maar gehoorzaamheid alleen is niet voldoende om zijn rijk binnen te gaan. In Marcus 10:21-22 stipt Jezus een belangrijk punt aan dat zijn principes die Hij aanhaalde bij de kinderen bekrachtigt. Marcus schrijft over Jezus en de rijke jongeman: ‘Jezus keek hem liefdevol aan en zei tegen hem: ‘Eén ding ontbreekt u: ga naar huis, verkoop alles wat u hebt en geef de opbrengst aan de armen, dan zult u een schat in de hemel bezitten; kom daarna terug en volg Mij.’²² Maar de man werd somber toen hij dit hoorde en ging terneergeslagen weg; hij had namelijk veel bezittingen.’ Jezus hield van de jongeman en waardeerde zijn verbondenheid met Gods wet. De man geloofde echter niet in het rijk van God en alles wat dat inhoudt. Alleen iemand die gelooft en aanvaart wat het rijk van God is, kan er binnengaan. De rijke jongeman geloofde er niet in; of was in ieder geval onwillig erin te geloven of het te aanvaarden.

De rijke jongeman conceptualiseerde, net als veel andere mensen, het rijk van God in aardse termen, met rijkdom en macht als belangrijkste ingrediënten. Je zou kunnen zeggen dat de man reeds inwoner van een ‘geweldig koninkrijk’ was op aarde; dat wil zeggen, het rijk van de mammon of de rijkdom. ‘Hij had namelijk veel bezittingen.’²⁰⁴ Maar zelfs als de man de Schrift geloofde, was hij niet bereid zichzelf los te rukken van zijn eigen ‘koninkrijk.’ Je zou kunnen zeggen dat hij niet geloofde dat het rijk van God hem uiteindelijk het betere leven zou geven waar hij naar verlangde. Het onderwerp in dit verhaal gaat niet over de moraal van rijkdom, maar meer over de prioriteiten die mensen aan het rijk van Jezus geven als zij zeggen in dat rijk te geloven. Helaas bouwen maar al te veel mensen grote rijken in de wereld die hen ervan weerhouden de relevantie van Gods rijk in hun leven te zien. Het gevolg is dat zij Gods rijk niet op de eerste plaats stellen.

Het is ook waar dat een rijke man of vrouw niet zijn of haar bezittingen of familie hoeft op te geven om een ware volgeling van Jezus te kunnen worden. In zijn gesprek met Petrus zei Jezus: ‘Ik verzeker

²⁰² Johannes P. Louw and Eugene Albert Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, deel 2 (New York: United Bible Societies, 1989), blz. 220, 372, 453

²⁰³ Marcus 10:17

²⁰⁴ Marcus 10:22

jullie: iedereen die broers of zussen, moeder, vader of kinderen, huis of akkers heeft achtergelaten omwille van Mij en het evangelie, *zal het honderdvoudige ontvangen*: in deze tijd broers en zussen, moeders en kinderen, huizen en akkers, al zal dat gepaard gaan met vervolging, en in de tijd die komt het eeuwige leven.²⁰⁵ Wat bedoeld wordt in deze verzen is een radicale verandering ten opzichte van de oude prioriteiten in iemands leven.

Het belangrijke punt hier is dat het rijk van God boven elk menselijk koninkrijk verheven moet worden in het menselijk hart. Marcus benadrukt dus Gods heerschappij over ons leven. Wanneer de Heer regeert in ons leven, heerst Hij ook over onze bezittingen. Wanneer dat niet gebeurt, hebben we onszelf van zijn rijk verwijderd.

Gods rijk ervaren

Het bovenstaande onderwerp richt zich op een belangrijke hinderpaal voor het binnengaan van Gods rijk: aardse bezittingen belangrijker achten dan het rijk van God. Ons volgende onderwerp betreft onze relatie tot elkaar. Hoe moeten inwoners van Gods rijk zich tot elkaar verhouden? Dit wordt ons volgende kernpunt.

Om te beginnen zien we dat de frase ‘onder jullie’ nadruk vindt in dit deel van Marcus 10. In vers 31 verbindt Marcus de voorgaande discussie over bezittingen met het gesprek over relaties. Jezus zegt: ‘Vele eersten zullen de laatsten zijn en vele laatsten de eersten.’²⁰⁶ Met andere woorden, toegang tot het rijk van God is niet gebaseerd op menselijke hiërarchie. Om dit punt te illustreren moeten we terug naar een moment in het verhaal van Jezus en zijn leerlingen als ze op weg zijn naar Jeruzalem. De leerlingen dachten dat Jezus naar Jeruzalem op weg was om zijn rijk te stichten. Daarom doen twee van hen een beroep op Hem: ‘Wanneer U heerst in uw glorie, laat een van ons dan rechts van U zitten en de ander links.’²⁰⁷ Valt je op dat de leerlingen niet vragen of ze het koninkrijk binnen mogen? In plaats daarvan lobbyen ze voor belangrijke posities. In zijn antwoord legt Jezus uit dat degenen onder zijn volgelingen die ernaar streefden zijn rijk binnen te gaan, zegeningen zouden ontvangen,²⁰⁸ maar ook moeilijkheden moesten doorstaan.

In Marcus 10:38–40 benadrukt Jezus opnieuw dat zijn rijk ook lijden betekent en niets slechts heerschappij over anderen. Er is niets mis mee te willen uitblinken binnen een instituut of organisatie, inclusief kerkelijke organisaties. Jezus benadrukt echter hoe dat streven naar het hoogste aangevlogen zou moeten worden. In Marcus 10:42–45 specificeert Hij wat de juiste houding onder leiders zou moeten zijn. ‘Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, moet dienaar van de anderen zijn, ⁴⁴en wie van jullie de eerste wil zijn, moet slaaf van de anderen zijn, ⁴⁵want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.’²⁰⁹

Met andere woorden, ons inwonerschap in Gods rijk – in het bijzonder voor degenen in leidende posities – houdt een leven van opoffering en dienstbaarheid in en niet zozeer heerschappij over anderen. Jezus is het voorbeeld dat wij daarin moeten navolgen.

²⁰⁵ Marcus 10:29-30, nadruk toegevoegd

²⁰⁶ Marcus 10:31

²⁰⁷ Marcus 10:37

²⁰⁸ Marcus 10:30

²⁰⁹ Marcus 10:43-45

Deel III: Toepassing

Wat bedoelde Jezus toen Hij zei: ‘Kinderen, wat is het moeilijk om het koninkrijk van God binnen te gaan.’²¹⁰ Het vers zegt niet dat het onmogelijk is Gods rijk binnen te gaan, maar wel dat het ‘moeilijk’ is. Waarom? Een mogelijke reden zou kunnen zijn dat hele rijke mensen hun behoefte aan God niet zien en niet beseffen wat Hij voor hun zou kunnen betekenen.

De auteur van de werkwijzer herinnert zich een periode uit zijn studententijd toen hij de kans had een Bijbelstudie te houden met een rijke man. Op een dag, toen zij de Bijbel bespraken, keek de rijke man de auteur in de ogen en zei: ‘Het was geweldig om meer over de God van de Bijbel te leren, maar ik denk niet dat ik Hem nodig heb. Als ik iets nodig heb koop ik het gewoon. Dat is alles wat het leven inhoudt.’

Kunnen we alles krijgen in het leven buiten God om? Leg uit. Zijn er dingen in het leven die we niet met geld kunnen kopen? Welke dingen zijn dat?

Is iemand in de groep bekend met fortunlijke mensen of mensen met leiderschapsposities in de maatschappij? Zo ja, hoe kunnen deze mensen bijgestaan worden in het leren geloven dat het rijk van God ook voor hen bedoeld is? Bedenk dat voor de Heer niets onmogelijk is. Vanuit menselijk oogpunt is toegang krijgen tot Gods rijk wellicht moeilijk, zo niet onmogelijk, voor sommigen. Maar denk aan de woorden van Jezus: ‘Bij mensen is dat onmogelijk, maar niet bij God, want bij God is alles mogelijk.’²¹¹

²¹⁰ Marcus 10:24

²¹¹ Marcus 10:27

Studie 9: Tegenstellingen in Jeruzalem

Augustus 24–30

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 11:15, 17; 12:7*

Lezen: *Marcus 11-12.*

Introductie

Marcus het kortste van de vier evangeliëverhalen over het dienstwerk van Jezus. Tot aan Marcus 9 bespreekt de auteur het werk van Jezus in zijn eigen regio, Galilea. Vanaf Marcus 10 verschuift het verhaal echter naar het werk in Judea en in het bijzonder Jeruzalem.

Onderweg naar de stad verklaart Jezus aan zijn leerlingen wat daar zal gaan gebeuren. Het verslag kondigt niet alleen een verandering van locatie aan in het werk van Jezus, maar het introduceert de lezers ook tot het laatste deel van Jezus' dienstwerk en leven op aarde.

Thema: De studie van deze week beschouwt enkele belangrijke gebeurtenissen in Jezus' leven die in Jeruzalem plaatsvinden, in het bijzonder de tempel:

1. De aankondiging van Christus' lijden voorafgaand aan zijn dood.
2. Jezus' reis naar Jeruzalem, niettegenstaande Marcus' opmerking in hoofdstuk 10, van zijn verblijf in Judea. Hoofdstuk 11 beschrijft de vorstelijke binnenkomst van Jezus in de stad.
3. Jezus' handelen in Jeruzalem en de tempel, de situering van de meeste gesprekken in Marcus 11 en 12.

Deel II: Commentaar

Aankondiging van het lijden

Vanaf Marcus 8 begint Jezus expliciet zijn aanstaande lijden aan het kruis aan te kondigen. 'Hij begon hun te leren dat de Mensenzoon veel zou moeten lijden en door de oudsten van het volk, de hogepriesters en de schriftgeleerden verworpen zou worden, en dat Hij gedood zou worden, maar drie dagen later zou opstaan.'²¹² In het volgende hoofdstuk beschrijft Jezus de gebeurtenissen rondom zijn dood: 'De Mensenzoon wordt uitgeleverd aan de mensen. Die zullen Hem doden, maar drie dagen na zijn dood zal Hij opstaan.'²¹³ Jezus weet dat zijn reis naar Jeruzalem zal leiden tot zijn lijden en dood. Maar Hij is vastbesloten erheen te gaan omdat het zijn missie is aan het kruis te sterven om op die manier de mensheid te verlossen.

Helaas begrijpen de leerlingen de woorden van Jezus aangaande zijn missie niet als de vervulling van profetie. Zij denken nog steeds dat Jezus een aards koninkrijk zal oprichten tijdens hun leven. Daarom bespreken ze onder elkaar de mogelijke voorrechten en posities die zij in dat koninkrijk zullen ontvangen. Lucas beschrijft het ongemak van de leerlingen na de dood van Jezus. Het heeft hun hoop en ambities een enorme knauw gegeven. 'Wij leefden in de hoop dat Hij degene was die Israël zou bevrijden, maar inmiddels is het de derde dag sinds dit alles gebeurd is.'²¹⁴ Hoewel menigten hen volgden, staat Jezus er uiteindelijk toch alleen voor. Hij is de enige die het belang van zijn handelen

²¹² Marcus 8:31

²¹³ Marcus 9:31

²¹⁴ Lucas 24:21

volledig begrijpt. Jesaja schreef honderden jaren eerder: ‘Ik heb de perskuip alleen getreden, geen van de volken hielp Me daarbij.’²¹⁵

Jezus gaat naar Jeruzalem

Jeruzalem ontvangt de messias zonder feestelijkheden van de kant van de religieuze leiders en geleerden onder het volk. Jezus komt, zittend op een veulen en wordt niet als koning herkend door degenen die op zijn uiterlijk afgaan. Sommigen, wellicht de leerlingen, roepen blij kreten over zijn aanstaande koningschap. ‘Allen die voor Hem uit liepen of achter Hem aan kwamen, riepen luidkeels: ‘Hosanna! Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer. Gezegend het komende koninkrijk van onze vader David. Hosanna in de hoogste hemel!’²¹⁶

Het volgende deel van hoofdstuk 11 richt zich op de tempel – het centrum van religieuze ceremonies voor het hele Israëliische volk – en de diensten daarin. Vanuit het gezichtspunt van Jezus was het doel waarvoor de tempel oorspronkelijk was opgericht uit het oog verloren. Ellen White gebruikt er de volgende woorden voor: ‘Die diensten waren door Christus zelf ingesteld. Elk onderdeel ervan wees op Hem en de dienst was vol leven en geestelijke schoonheid. Maar de Joden verloren het geestelijk leven uit deze diensten en klemde zich vast aan dode vormendienst. Zijn vertrouwden op de offeranden en diensten in plaats van te vertrouwen op Hem, naar wie deze wezen. Om de plaats van deze verloren dingen op te vullen stelden de priesters en rabbi’s tal van inzettingen in, en hoe strikter zij werden, des te minder werd Gods liefde gezien. Zij bepaalden hun heiligheid naar de mate van de veelheid van hun vormendiensten, terwijl hun harten vol hoogmoed en huichelarij waren.’²¹⁷

Jezus en de tempel

We lezen bij Marcus: ‘Hij trok Jeruzalem in en ging naar de tempel. *Nadat Hij daar alles gezien had, ging Hij – want het was al laat geworden – met de twaalf terug naar Betanië.*’²¹⁸ De volgende dag, als ze terugkeren naar de tempel, kan Hij zijn verontwaardiging niet verbergen: ‘Ze kwamen in Jeruzalem. Hij ging de tempel binnen en begon iedereen die daar iets kocht of verkocht weg te jagen; Hij gooide de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers omver.’²¹⁹

Terwijl Hij de Schrift citeert, hekelt Jezus de aanwezigen: ‘Staat er niet geschreven: “Mijn huis moet voor alle volken een huis van gebed zijn”? Maar jullie hebben er een rovershol van gemaakt!’²²⁰ Ongetwijfeld is Jezus verontwaardigd vanwege de onbeschaamdheid van de handelspraktijken op het tempelplein. Ellen White zegt erover: ‘De verkopers eisten buitensporige prijzen voor de dieren die verkocht werden en zij deelden hun winsten met de priesters en de oversten, die zich op deze wijze verrijkten ten koste van het volk.’²²¹

²¹⁵ Jesaja 63:3

²¹⁶ Marcus 11:9-10

²¹⁷ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 20

²¹⁸ Marcus 11:11, cursivering toegevoegd

²¹⁹ Marcus 11:15

²²⁰ Marcus 11:17

²²¹ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 120

We weten ook dat ‘iedere mannelijke Israëliet geacht werd een halve sjekel te betalen aan jaarlijkse tempelbelasting . . . De debatten over wat de gezagsdragers van de tempel deden met het geld dat overbleef laten zien dat de financiële situaties totaal ondoorzichtig was.’²²²

Marcus 11:18 richt de aandacht van de lezers op de priesters, de leiders van de tempeldiensten en de schriftgeleerden en hoe zij naar mogelijkheden zochten ‘om Hem uit de weg te ruimen.’ Het is triest te zien dat het juist de religieuze leiders zijn die van Jezus af willen. Na hun vermaning hadden zij ‘de misbruiken in de tempelhof moeten tegengaan.’²²³ Maar in plaats van te luisteren naar de boodschap, wilden de religieuze leiders dat de boodschapper zou verdwijnen. We lezen opnieuw bij Ellen White: ‘De priesters die in de tempel dienst deden hadden de betekenis van de diensten die ze verrichtten, uit het oog verloren. Ze zagen niet langer over het zinnebeeld heen naar de werkelijkheid. Ze leken op toneelspelers terwijl ze hun offers brachten. De instellingen die God had gegeven werden gebruikt als middelen om de geest te verblinden en het hart verharden. God kon niets meer doen voor de mensen door deze werktuigen. Het gehele stelsel moest worden weggevaagd.’²²⁴

De volgende dag kwam Jezus opnieuw naar de tempel.²²⁵ Opnieuw gaan de hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten de strijd met Hem aan. Ze bevragen Jezus over zijn gezag: ‘Op grond van welke bevoegdheid doet U die dingen? Wie heeft U het recht gegeven om zo te handelen?’²²⁶ Jezus beantwoordt hun vraag met een tegenvraag en vermijdt het een rechtstreeks antwoord te geven. In feite had Jezus dezelfde vraag in het verleden al eens beantwoord, maar er had zich geen gedragsverandering voorgedaan bij de leiders van Israël sinds die tijd. Jezus wist ook door de manier van vragenstelling, dat zij Hem alleen aan het uitdagen waren en geen intentie hadden hun houding van trots en verharding te veranderen. Het was duidelijk dat zij door zijn dienstwerk kennis hadden genomen van zijn goddelijke karakter: Meester, we weten dat U oprecht bent en dat U zich niets aantrekt van het oordeel van anderen. U ziet niemand naar de ogen, maar geeft in alle oprechtheid onderricht over de weg van God.²²⁷

De religieuze leiders bevroegen Jezus regelmatig uit boosaardigheid, zoals ook blijkt uit Marcus 12:13: ‘Ze stuurden enkele farizeeën en herodianen naar Hem toe om Hem een ongeoorloofde uitspraak te ontlokken.’

In de gelijkenis van de wijngaard in Marcus 12:1-11, onmaskert Jezus moeiteloos de gewetenloze complotten van de religieuze leiders die in de nabije toekomst zijn leven willen nemen. Christus bevestigt hun verraad in de gelijkenis met de volgende woorden: ‘Ze grepen hem vast en doodden hem en gooiden zijn lichaam buiten de wijngaard.’²²⁸ Maar de woorden van Jezus in vers 9 zijn nu het belangrijkste in onze bespreking van de tempel. Hij verklaart hier wat er volgens Gods heilsplan zal gebeuren: ‘Wat zal de eigenaar van de wijngaard daarna doen? Hij komt zelf, hij doodt de wijnbouwers en geeft de wijngaard aan anderen.’ Met de dood van Jezus zal het hele tempelsysteem tot een einde komen. Alle rituelen erin wezen naar Jezus. De gelovige rest van Israël zou bovendien de boodschap van Jezus verder verspreiden. William L. Lane legt het verschrikkelijke lot van Israël letterlijk uit met de volgende woorden: ‘Binnen de reikwijdte van de gelijkenis was het onvermijdelijke gevolg van de afwijzing van de Zoon een beslissend, catastrofaal oordeel. Dit wijst op de cruciale betekenis van de afwijzing van Johannes en Jezus, die zo prominent naar voren komt in

²²² David Instone-Brewer, "Temple and Priesthood," in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, redactie Joel B. Green and Lee Martin McDonald (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013), blz. 203-204.

²²³ Ellen White, *Jezus – de wens der eeuwen*, blz. 120

²²⁴ Idem, blz. 25

²²⁵ Marcus 11:27

²²⁶ Marcus 11:28

²²⁷ Marcus 12:14

²²⁸ Marcus 12:8

Marcus 11:27–12:12, want het gaat om de afwijzing van God. Zonder zijn eigen transcendente zoonschap bekend te maken, impliceert Jezus duidelijk dat het sanhedrin Gods laatste boodschapper heeft verworpen en dat er een ramp zal volgen. Het heilige vertrouwen van het uitverkoren volk zal worden overgedragen aan het nieuwe Israël van God.²²⁹

Deel III: Toepassing

Welke praktische lessen kunnen we leren uit de reiniging van de tempel door Jezus? Denk na over de volgende uitspraak: ‘De voorhoven ervan [de tempel, red.] waren maar al te zeer een beeld van het hart, verontreinigd door zinnelijke hartstocht en onheilige gedachten. Toen Jezus de tempel reinigde door de wereldse kopers en verkopers uit te drijven, kondigde Hij aan dat Hij gekomen was om het hart te reinigen van de zonde, van aardse begeerte, zelfzuchtige wensen en verkeerde gewoonten die de ziel verderven.’²³⁰

In Marcus 12:14 spreekt één van de farizeeën Jezus aan: ‘Meester, we weten dat U oprecht bent en dat U zich niets aantrekt van het oordeel van anderen. U ziet niemand naar de ogen, maar geeft in alle oprechtheid onderricht over de weg van God.’ Het lijkt erop dat de religieuze leiders erkennen wie Jezus is en ook het gezag van zijn onderwijs aanvaarden. Toch zijn ze niet bereid Jezus te volgen en deel van zijn rijk uit te maken. Vraag de groep op welke manier de leiders het gezag van Jezus konden erkennen en Hem toch verwerpen? Hoe wordt die erkenning en verwerping van Jezus in de huidige tijd herhaald?

²²⁹ Lane, *The Gospel According to Mark: The New International Commentary on the New Testament*, (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Co., 1974), deel 2, blz. 419

²³⁰ Ellen White, *Jezus – de wens der eeuwen*, blz. 123

Studie 10: De laatste dagen

Augustus 31–september 6

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Marcus 13:2*

Lezen: *Marcus 13.*

Introductie

Marcus 13 bevat het perspectief van Jezus op de eschatologie, of de gebeurtenissen van de eindtijd. Het gesprek wordt voorafgegaan door een vraag van de leerlingen als respons op Jezus' uitspraak ten aanzien van de verwoesting van de tempel, een gebeurtenis die zij in verband brachten met het einde van de wereld. 'Vertel ons, wanneer zal dat allemaal gebeuren en aan welk teken kunnen we herkennen dat het zover is?'²³¹

Thema: Het belangrijkste onderwerp voor onze studie van deze week is het eschatologische materiaal van Marcus 13. We onderzoeken onderstaande zaken en proberen die te definiëren:

1. Wat eschatologie is, of een korte definitie van eschatologie.
2. De eschatologie in Marcus 13, de analyse van de betekenis in de context en het perspectief van Ellen White bij dit onderwerp.

Deel II: Commentaar

Wat Eschatologie Is

Eerdmans Dictionary of the Bible vermeldt dat 'eschatologie (van het Griekse *eschatos*, 'laatste') de verwachtingen ten aanzien van een eindtijd betreft. Dat kan zijn het einde van de geschiedenis, de wereld, of de huidige tijd.'²³²

Een basiselement van bijbelse eschatologie is dat het een toekomstige vervulling impliceert. Specifiek gaat het om een voorspellende verklaring en de latere vervulling ervan. Het is belangrijk om op te merken dat de bijbelse uitdrukkingen 'einde van de tijd' of 'vervulling van de tijd' niet alleen verbonden zijn met de parousia, of Jezus' tweede komst en het einde van de wereld. Eschatologie omvat ook de vervulling van een aankondiging over 'het einde' van een tijdperk of het begin van een nieuw tijdperk. Dat is het geval in Marcus 1:15, waarin Jezus zelf verkondigt dat 'de tijd vervuld is'. Het lijkt geen twijfel dat de vervulling waarnaar hier wordt verwezen gerelateerd is aan de 70-weeken profetie. Een ander voorbeeld van eschatologische vervulling is het geval van de gruwel der verwoesting in Daniël 9, die verwijst naar de verwoesting van Jeruzalem, zoals we hier zullen bestuderen. De eschatologie van Marcus 13 omvat een bespreking van beide voorspellende profetieën - de 70 weken en de gruwel der verwoesting - en hun toekomstige vervullingen.

²³¹ Marcus 13:4

²³² John T. Carroll, "Eschatology," *Eerdmans Dictionary of the Bible* (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 2000), blz. 420

Eschatologie in Marcus 13

Voordat we bepaalde elementen in de eschatologie van Marcus 13 analyseren, is het misschien nuttig om te bedenken dat eschatologie min of meer hetzelfde is als een verwachte geschiedenis. Dat wil zeggen, het is een belofte van de geschiedenis voordat deze plaatsvindt.

Laten we beginnen met een fundamentele vraag: Waarom hebben we het genre van de eschatologie in de bijbelse literatuur? Mogelijk omdat bijbelse eschatologie wil laten zien dat de Heer de controle heeft over de geschiedenis, dat alles volgens zijn bedoelingen verloopt. Maar de eschatologie heeft nog een bijkomend doel: Gods volk op de hoogte houden van de vervulling van Gods profetieën, inclusief die met betrekking tot de parousia. Op deze manier geïnformeerd, zullen ze positief beïnvloed worden door de verwachte gebeurtenis. We kunnen dus zeggen dat eschatologie het evangelie is, of 'het goede nieuws' over morgen.

Als ik vandaag weet dat een goede vriend me volgende maand komt bezoeken, zal ik het voordeel van die informatie gebruiken om voorbereidingen te treffen, zodat mijn huis en ikzelf er klaar voor zijn deze gast op de best mogelijke manier te ontvangen. Op dezelfde manier moeten wij ons voorbereiden op de komst van Jezus.

We zien ook dat de idee van alertheid benadrukt wordt in de eschatologie van Marcus. We zien dat bijvoorbeeld in Marcus 13:9, 23, 28, 33, 35 en 37. Je zou dus kunnen zeggen dat eschatologie gegeven wordt voor het praktische doel dat we alert blijven.

De eerste bespreking van eschatologie in Marcus gaat over het nieuws van de verwoesting van Jeruzalem en de tempel. Als zodanig betekende deze toekomstige gebeurtenis de vervulling van de gruwel der verwoesting die in Daniël 9 werd aangekondigd. De eschatologie van Jezus is dus geworteld in Bijbelprofetie. In Marcus kondigt Jezus niet per se een nieuwe gebeurtenis aan, maar verwijst Hij naar de vervulling van een vastgestelde tijd. Er staat geen precieze datum in Jezus' uitleg over wat er zou plaatsvinden, maar Hij geeft tekenen. Zo heeft de gruwel der verwoesting, waarnaar in Marcus 13:14 wordt verwezen, zijn vervulling in de verwoesting van Jeruzalem en zijn tempel.²³³ Zowel Flavius Josephus, de Joodse historicus, als Ellen White beschrijven de ongelukkige laatste dagen van de tempel en de stad.

'Titus trok zich dus terug in de toren van Antonia en besloot de volgende dag vroeg in de morgen met zijn hele leger de tempel te bestormen en zich rondom het heilige huis te legeren. Maar wat dat huis betreft, God had het, zeker, lang geleden tot het vuur gedoemd; en nu was die fatale dag gekomen, volgens de omwenteling der eeuwen; het was de tiende dag van de maand Lous [Ab] waarop het vroeger door de koning van Babylon werd verbrand; hoewel deze vlammen hun oorsprong vonden bij de Joden zelf, en door hen werden veroorzaakt; want toen Titus zich terugtrok, lagen de opstandigen een tijdje stil, en vielen toen de Romeinen weer aan, toen zij die het heilige huis bewaakten, vochten met hen die het vuur doofden dat in de binnenste [voorhof van de] tempel brandde; maar deze Romeinen joegen de Joden op de vlucht, en gingen verder tot aan het heilige huis zelf. . . . Rondom het altaar lagen nu de lijken op elkaar gestapeld, terwijl bij de trappen die er naar toe gingen een grote hoeveelheid van hun bloed stroomde, waar ook de lijken die boven [op het altaar] gedood waren naar beneden vielen.'²³⁴

'Na de verwoesting van de tempel viel de hele stad spoedig in handen van de Romeinen. De Joodse leiders verlieten hun onneembare torens en Titus vond ze geheel verlaten. Hij bekeek ze met verbazing en verklaarde dat God ze in zijn handen had gegeven, want geen enkel oorlogstuig, hoe krachtig ook, had iets kunnen utruchten tegen deze geweldige vestingen. Zowel de stad als de tempel werden met de

²³³ Marcus 13:2

²³⁴ Josephus, *The New Complete Works of Josephus*, boek 6, vert. William Whiston (Grand Rapids, MI: Kregel Publications, 1999), blz. 896.

grond gelijk gemaakt en de grond waar de tempel had gestaan werd ‘als een akker omgeploegd’ (Jeremia 26:18). Tijdens het beleg en in de slachting die erop volgde werden meer dan één miljoen mensen gedood; de overlevenden werden als gevangenen weggevoerd, als slaven verkocht, naar Rome gebracht om de triomfantelijke intocht van de overwinnaars op te luisteren, voor de wilde dieren geworpen in de arena’s of als dakloze zwervers verstrooid over de hele wereld.²³⁵

De geliefde stad lag in puin. Het is echter belangrijk te onthouden dat bepaalde gebeurtenissen de komende verwoesting aankondigden, zodat mensen de kans hadden de stad te ontvluchten. Onder die tekenen waren valse leringen. Jezus waarschuwde: ‘Want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zeggen: “Ik ben het,” en ze zullen veel mensen misleiden.’²³⁶ Er zou sociale en politieke onrust zijn, oorlogen, hongersnoden²³⁷ en vervolgingen.²³⁸ Voor de vervulling van die ‘grote dag’ moet eerst ‘aan alle volken het goede nieuws worden verkondigd,’²³⁹ benadrukt Jezus. Er is geen twijfel over dat degenen die aandacht hadden voor de tekenen, hun leven redden van de komende verwoestingen. Ellen White zegt: ‘Geen enkele christen werd bij de verwoesting van Jeruzalem gedood. Christus had zijn discipelen gewaarschuwd en allen die zijn woorden geloofden, keken uit naar het beloofde teken.’²⁴⁰

De vervulling van profetie honderden jaren na de tijd van Daniël

‘De Joden hadden de smeekbeden van Gods Zoon verworpen en nu verergerden de vermaningen en smekingen hun hardnekkigheid om tot het einde toe vol te houden. De pogingen van Titus om de tempel te sparen waren tevergeefs. Iemand die groter was dan hij had gezegd dat er geen steen op de andere zou worden gelaten.’²⁴¹

Hoewel de eschatologie van Marcus 13 aangaande de gruwel van verwoesting een gedeeltelijke vervulling kende in de vernietiging van Jeruzalem door de legers van Titus in het jaar 70, schetst de evangelist ook nog een extra vervulling die van belangrijke betekenis is. Laten we onze bespreking voorafgaan door op te merken dat sommige eschatologische aankondigingen bestudeerd moeten worden met een breder perspectief in gedachten. Dat wil zeggen dat we de manieren moeten overwegen waarop de eschatologische lens ons kan helpen om de voorspelde gebeurtenis vollediger te begrijpen. In deze geest overstijgt de profetie van de gruwel der verwoesting in reikwijdte de vernietiging van Jeruzalem en voorspelt tegelijkertijd de vernietiging van onze planeet aan het einde van de tijd. Ellen White beschrijft deze toekomstige gebeurtenis als een tweede vervulling van de profetie: ‘De profetie van Christus over de oordelen die Jeruzalem zouden treffen, zal nog op een andere manier worden vervuld. Deze verschrikkelijke verwoesting is daar slechts een zwakke afschaduwing van. Het lot van de uitverkoren stad kondigt de ondergang aan van een wereld die Gods barmhartigheid heeft verworpen en zijn wet met voeten heeft getreden. De geschiedenis van de menselijke ellende die de aarde heeft meegemaakt in haar lange eeuwen van misdaad is somber.’²⁴² Even eerder schrijft ze: ‘Christus zag in Jeruzalem een beeld van de wereld, die verhard is in ongeloof en opstandigheid en die met grote spoed het vergeldend oordeel van God tegemoet gaat.’²⁴³

²³⁵ Ellen White, *De grote strijd*, blz. 32

²³⁶ Marcus 13:6

²³⁷ Marcus 13:7-8

²³⁸ Marcus 13:9, 11-13

²³⁹ Marcus 13:10

²⁴⁰ Ellen White, *De grote strijd*, blz. 28

²⁴¹ *Idem*, blz. 30

²⁴² Ellen White, *De grote strijd*, blz. 33-34

²⁴³ *Idem*, blz. 20

Er zijn bewijzen die de profetie van de gruwel der verwoesting ondersteunen en die ook een tweede vervulling ervan bevestigen. Jezus verzekerde in Marcus 13:24: ‘Maar in de dagen *na de verdrukking*’ (cursivering toegevoegd). De kinderen van God zullen bevrijd worden in die tijd, net zoals zijn volgelingen gered werden van de vernietiging van Jeruzalem. Nog een citaat uit de pen van inspiratie: ‘Zoals Hij zijn discipelen waarschuwde voor de verwoesting van Jeruzalem en hun een teken gaf voor de naderende ondergang, zodat ze zouden kunnen ontsnappen, heeft Hij ook de wereld gewaarschuwd voor de dag van de uiteindelijke verwoesting en heeft Hij de mensen tekenen gegeven die het naderen van die dag aankondigen, zodat allen die dat willen de komende gramschap zullen kunnen ontvluchten.’²⁴⁴

Marcus 13 eindigt met een bemoedigende waarschuwing: ‘Wat Ik tegen jullie zeg, zeg Ik tegen iedereen: wees waakzaam!’²⁴⁵

Deel III: Toepassing

Vraag de leden in de groep na te denken over de volgende vraag: In hoeverre is hun gemeenschap zich bewust van het feit dat de gebeurtenissen van Marcus 13 betreffende de verwoesting van de wereld op het punt staan vervuld te worden?

In het licht van deze bespreking is het goed na te denken over wat Ellen White meer dan honderd jaar geleden verklaarde: ‘De wereld is nu niet méér geneigd om de boodschap voor deze tijd aan te nemen dan de Joden, die ook niet wilden luisteren naar de waarschuwing van Jezus in verband met Jeruzalem. De dag des Heren zal voor de ongelovigen altijd onverwachts komen. Wanneer het leven doorgaat met zijn sleur van elke dag, wanneer de mensen geheel opgaan in genoegens, zaken, reizen en geld verdienen, wanneer godsdienstige leiders de vooruitgang en verbetering in de wereld verheerlijken en de mensen in slaap worden gesust door een valse zekerheid – dan zal zoals de dief die te middernacht inbreekt in het onbewaakte huis, de plotse vernietiging komen over de onverschilligen en ongelovigen ‘en zij zullen geenszins ontkomen’ (1 Tessalonicenzen 5:3).²⁴⁶

²⁴⁴ Idem, blz. 34

²⁴⁵ Marcus 13:37

²⁴⁶ Ellen White, De grote strijd, blz. 35

Studie 11: Gevangengenomen en berecht

September 7–13

Deel I: Overzicht

Kerntekst: *Marcus 14:1*

Lezen: *Marcus 14.*

Introductie

In Marcus 14 lezen we over het complot om Jezus te doden. Marcus vermeldt expliciet dat het complot al enige tijd in ontwikkeling was, gezien het feit dat de ‘hogepriesters en schriftgeleerden zochten naar een mogelijkheid om Hem door middel van een list gevangen te nemen en te doden.’²⁴⁷ De wens van Jezus’ vijanden om Hem ter dood te brengen begint ernstige vormen aan te nemen.

Marcus 14 maakt ons bekend met de gebeurtenissen rondom het verraad van Jezus en zijn veroordeling door de religieuze leiders.

Thema: De studie van deze week analyseert drie belangrijke gebeurtenissen in de laatste dagen van het leven van Jezus:

1. De zalving van Jezus met kostbare olie.
2. Het verraad van Petrus.
3. Jezus’ lijden als directe vervulling van profetie.

Deel II: Commentaar

Drie houdingen ten aanzien van de Verlosser

Marcus 14:1–11 is de eerste perikoop, of het eerste gedeelte, van het hoofdstuk. In dit deel laat Marcus ons kennis maken met drie hoofdfiguren, groepen, karakters: (1) de priesters en schriftgeleerden, (2) een ongeïdentificeerde vrouw en (3) de leerlingen en Judas Iskariot. De eerste groep is bereid een aanzienlijke som geld te betalen om Jezus ter dood veroordeeld te krijgen. We zien dat in Marcus 14:1 en 11. Hun bereidheid zover te gaan is het bewijs van de corruptheid van de leiders van de tempel en van wat er van de diensten geworden is. Jezus had gelijk toen Hij zei: ‘Staat er niet geschreven: “Mijn huis moet voor alle volken een huis van gebed zijn”? Maar jullie hebben er een rovershol van gemaakt!’²⁴⁸ Ze wilden Jezus zo graag laten doden, tegen elke prijs, dat ze er toe over gingen een lid uit de binnenste kring van Jezus om te kopen. De tekst lijkt ook te impliceren dat de religieuze leiders mensen betaalden om Jezus gevangen te nemen: ‘Nog voor Hij uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten was gestuurd.’²⁴⁹ Het is ook mogelijk dat de religieuze leiders een aandeel hadden in de rekrutering van mensen om een verklaring af te leggen: ‘hoewel veel mensen een valse verklaring aflegden, waren hun getuigenissen niet afdoende.’²⁵⁰ In het licht van deze vermoedens is het interessant na te denken over hoeveel geld de priesters en andere leiders besteed hebben om er zeker van te zijn dat de messias ter dood veroordeeld zou worden.

²⁴⁷ Marcus 14:1

²⁴⁸ Marcus 11:17

²⁴⁹ Marcus 14:43

²⁵⁰ Marcus 14:56

Het tweede karakter is een onbekende vrouw die bereid was een enorm geldbedrag uit haar eigen middelen te spenderen voor Jezus. Ze kocht een dure parfum om de voeten en het hoofd van Jezus mee te zalven. De leerlingen schatten dat de parfum meer dan 300 denarie waard was.²⁵¹ Een denarie was de gangbare Romeinse munt: ‘Het lijkt erop dat het een gemiddeld dagloon besloeg (Matteüs 20:1-16).’²⁵² Met die informatie kunnen we ervan uitgaan dat de vrouw een bedrag besteedde ter waarde van bijna een jaarsalaris. Wellicht had ze het bedrag opgespaard in meerdere jaren. Hoe dan ook, het was veel geld. De vrouw wilde haar dankbaarheid aan Jezus tonen door een groot financieel offer te brengen. Jezus op zijn beurt, beloonde haar gift uitgebreid. Het toont aan hoezeer de vrouw Jezus waardeerde. In Marcus 14:9 lezen we: ‘Ik verzeker jullie: waar ook maar ter wereld het goede nieuws verkondigd wordt, daar zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan.’

De figuren in het derde deel zijn, zoals gezegd, de leerlingen en Judas. In tegenstelling tot de onbekende vrouw vonden zij de parfum veel te duur om te verspillen aan Jezus. Zij beweerden: ‘Die olie had immers voor meer dan driehonderd denarie verkocht kunnen worden, en dat geld hadden we aan de armen kunnen geven.’²⁵³ Hoewel het geld om te beginnen al niet van hun was, meenden ze toch dat ze de vrouw konden beschuldigen en in diskrediet brengen voor haar goede daad aan Jezus.

Judas was bereid geld aan te nemen om Jezus uit te leveren aan degenen die zijn dood voorbereidden. Marcus geeft geen details over de onderhandelingen ten aanzien van de prijs voor Jezus’ dood. Wat we over de onderhandelingen weten, komt van Matteüs. Volgens hem vroeg Judas aan de priesters: ‘‘Wat krijg ik van u als ik Hem aan u uitlever?’’ Ze betaalden hem dertig zilverstukken.²⁵⁴ De uitdrukking ‘dertig zilverstukken, ook wel vertaald als dertig sjekel, komt van het Griekse *triakonta argyria*. Elk van deze *argyria* is het equivalent van ongeveer vier drachmen. De drachme was ‘de gangbare standaard Griekse munt, [het] was het equivalent in waarde tot de Romeinse denarie. . . . Het is waarschijnlijk dat dit de munt is waarin Judas zijn ‘dertig zilverstukken’ ontving, ofwel 120 denarie (Matteüs 26:15).’²⁵⁵

Het bedrag dat door de priesters betaald werd en door Judas werd aanvaard, was veel minder dan het bedrag dat de vrouw betaalde voor haar parfum. Kortgezegd, één enkele vrouw betaalde ongeveer driehonderd denarie om Jezus te zalven als aandenken, terwijl Judas Hem voor slechts honderdtwintig denarie verraadde. Het onderscheid spreekt boekdelen. Het toont hoe weinig Judas en de leerlingen hun Meester op waarde schatten.

De onbesuisde Petrus: vlakbij en ver weg van Jezus

De laatste figuur van onze bespreking in Marcus 14 is Petrus. Petrus speelt in de laatste hoofdstukken een actieve rol. Hij bevond zich onder degenen die de opdracht kregen de pesachmaaltijd voor te bereiden.²⁵⁶ Later, wanneer Jezus zegt dat zijn leerlingen Hem in de steek zullen laten bij zijn arrestatie, houdt Petrus vol: ‘Al zou ik met U moeten sterven, verloochenen zal ik U nooit.’²⁵⁷

²⁵¹ Marcus 14:5

²⁵² Lee Martin McDonald, “Money in the New Testament Era,” in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, eds. Joel B. Green and Lee Martin McDonald (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013), blz. 573.

²⁵³ Marcus 14:5

²⁵⁴ Matteüs 26:15

²⁵⁵ McDonald, *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, blz. 573-574.

²⁵⁶ Marcus 14:12-13; vergelijk met Lucas 22:8

²⁵⁷ Marcus 14:31; vergelijk met vers 29

Petrus kon niet voldoen aan het verzoek van Jezus wakker te blijven en te bidden.²⁵⁸ Later, komt hij tussenbeide ten behoeve van Jezus en slaat op gewelddadige wijze het rechteroor van de dienstknecht van de hogepriester af.²⁵⁹

Een ander beeld waarin Petrus verschijnt is de gebeurtenis waarbij Jezus voor de hogepriester geleid wordt. Petrus volgde op een afstand.²⁶⁰ Later wordt hij geconfronteerd met de opmerking dat hij een volgeling van Jezus is. Zijn antwoord: ‘hij begon te vloeken en zwoer: ‘Ik ken die man over wie jullie het hebben niet!’²⁶¹ .

Het hoofdstuk eindigt met Petrus die in tranen uitbarst vanwege zelfverwijt en berouw. Het beeld van Petrus in deze zes gebeurtenissen is een portret van de ervaring van vele volgelingen van Jezus in de huidige tijd. Het ene moment zijn we wellicht een schitterende kruisridder voor Jezus, terwijl we het volgende moment zwichten en de onverwachte ellendeling worden die Hem verraadt. Om dit te voorkomen, adviseert Jezus ons: ‘Blijf wakker en bid dat jullie niet in beproeving komen.’²⁶² Het verhaal van Petrus eindigt niet in verslagenheid. Geleid door de heilige Geest werd hij een pilaar van de christelijke gemeenschap.

Jezus en de vervulling van profetie

Laten we ten slotte de angst van Jezus onder de aandacht brengen in Marcus 14. Hoe pijnlijk moet het geweest zijn voor Jezus dat zijn eigen leerlingen, zijn meest nabije kompanen, zijn missie niet begrepen. Tijdens de zalving door de vrouw, bekvechten de leerlingen over het verspillen van geld. Hoe hartverscheurend moet het geweest zijn voor Jezus om verraden te worden door twee van zijn leerlingen, terwijl de rest Hem in de steek liet. Hoe verpletterend zal het geweest zijn te zien dat de religieuze leiders en leraren van zijn eigen volk Hem wilden vermoorden, de aangekondigde messias. Jezus leefde als mens op aarde. Hij ervoer alle pijn die je maar kunt bedenken onder deze traumatische omstandigheden. Hij zei tegen zijn leerlingen: ‘‘Ik ben diepbedroefd, tot stervens toe.’’²⁶³ Maar niets en niemand kon Hem afbrengen van de weg die Hij gekozen had: de weg die leidde naar zijn dood.

Jezus weet precies wat Hem te wachten staat. Hij weet waarom Hij deze weg moet gaan en waar het toe leidt. Hij zei, ‘de Mensenzoon zal heengaan zoals over Hem geschreven staat.’²⁶⁴ Hij is zich ervan bewust dat alles wat ten behoeve van Hem of tegen Hem gebeurt onderdeel is van het goddelijke plan. Hij begrijpt dat ‘dit gebeurt omdat de Schriften in vervulling moeten gaan.’²⁶⁵ Daarom vermaant Hij Petrus op scherpe toon als die probeert Hem weg te trekken van Gods plan van verlossing. Jezus zag duidelijk hoe Satan door Petrus sprak, zoals hij ooit had gesproken tegen Eva via een slang. Jezus kwam naar de wereld om zijn leven te geven als losprijs voor de mensheid. De Bijbel voorspelde dat de ‘gezalfde [zou] worden vermoord, zonder dat iemand het voor hem opneemt.’²⁶⁶ Letterlijk staat er dat de gezalfde niemand heeft. Dit vreselijke lot is precies wat Jezus moest ondergaan.

²⁵⁸ Marcus 14:38

²⁵⁹ Johannes 18:10; vergelijk met Marcus 14:47

²⁶⁰ Marcus 14:54

²⁶¹ Marcus 14:71

²⁶² Marcus 14:38

²⁶³ Marcus 14:34

²⁶⁴ ‘Marcus 14:21

²⁶⁵ Marcus 14:49

²⁶⁶ Daniël 9:26

Deel III: Toepassing

Vraag de mensen in de groep de volgende vraag te bespreken: Waarom beschouwden de leerlingen de parfum die over Jezus uitgegoten werd als verspilling? Vraag voor verdere bespreking wat de groep denkt over onderstaand citaat.

‘De woorden vol verontwaardiging: “Waartoe die verkwisting?” brachten Christus levendig het grootste offer, ooit gebracht, voor ogen – de gave van Zichzelf om een verloren wereld te verzoenen. De Heer wil zoveel voor zijn menselijke familie doen dat van Hem nooit gezegd kan worden dat Hij meer kon doen. In het geven van Jezus gaf God de hele hemel. Van menselijk standpunt bezien was zulk een offer een nutteloze verspilling. Volgens menselijke redenering is het hele verlossingsplan een verspilling van genade en redmiddelen. Overal zien wij zelfverloochening en van harte gebrachte offers. Engelen uit de hemel zien terecht vol verbazing naar de mens die weigert te worden opgeheven om te worden verrijkt met de oneindige liefde, die in Christus tot uiting komt. Terecht kunnen zij uitroepen: Waartoe die verkwisting?’²⁶⁷

Heb je nagedacht over de reden waarom Judas Jezus verraadde? Lees onderstaande paragraaf voordat je antwoord geeft.

‘Judas redeneerde dat wanneer Jezus gekruisigd moest worden, dit gebeuren toch zou plaatsvinden. Zijn eigen daad om de Heiland te verraden zou dit feit niet veranderen. Als Jezus niet zou sterven, zou het Hem alleen maar dwingen Zich te bevrijden. Wat er ook mocht gebeuren, Judas zou in elk geval iets winnen met zijn verraad. Hij vond dat hij een goede koop had gedaan door zijn Heer te verraden.’²⁶⁸

²⁶⁷ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 465

²⁶⁸ Idem, blz. 600

Studie 12: Berecht en gekruisigd

September 14–20

Deel I: Overzicht

Kernteksten: *Marcus 15:26, 32, 43*

Lezen: *Marcus 15.*

Introductie

Marcus 15 toont drie kerngebeurtenissen die te maken hebben met Jezus' berechting, kruisiging en opstanding. Deze gebeurtenissen geven ons verder inzicht ten aanzien van de natuur van Gods rijk. Marcus beoordeelt eerst de rol die het Sanhedrin speelt in de veroordeling van Jezus. Bij deze gebeurtenis worden de priesters en ander Joodse leiders gepresenteerd als de tegenstanders. Vervolgens ruimt Marcus veel plaats in voor de beschrijving van Pilatus' rol bij de veroordeling van Jezus. Ten slotte vertelt Marcus over de acties van Josef van Arimatea die Jezus in een graf legt dat voor hemzelf bedoeld was.

Thema: De studie van deze week bestaat uit drie delen:

1. *Het Sanhedrin en de veroordeling van Jezus.* In dit gedeelte onderzoeken we de houding van de rechtbank en de hogepriester ten aanzien van Jezus voorafgaande aan zijn kruisiging.
2. *De goedkeuring van het Romeinse gezag voor de veroordeling van Jezus.* In dit gedeelte bespreken we de rol van Pontius Pilatus in de rechtszaak van Jezus.
3. *Josef van Arimatea en het rijk van God.* Marcus schetst kort de acties van Josef van Arimatea in de nasleep van Jezus' dood.

Deel II: Commentaar

Veroordeeld door het Sanhedrin en de priesters

Marcus 14 beschrijft de actieve rol die de priesters en andere leiders van het volk speelden bij de gevangenneming van Jezus.²⁶⁹ Als Judas langskomt om te onderhandelen over de prijs van zijn verraad zijn ze 'opgetogen en beloofden ze hem geld te zullen geven.'²⁷⁰ De priesters, schriftgeleerden en oudsten spanden samen in het complot om Jezus ter dood te brengen. Hun gezamenlijke actie is duidelijk wanneer zij een menigte sturen met zwaarden en knuppels om Jezus gevangen te nemen.²⁷¹

Jezus wordt opgepakt en berecht. In eerste instantie vindt de berechting plaats in het Sanhedrin. Marcus 14:53-55 geeft een beschrijving van de gebeurtenis: 'Jezus werd meegevoerd naar het huis van de hogepriester om te worden voorgeleid, en alle hogepriesters, oudsten en schriftgeleerden kwamen daar bijeen. . . . De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden Jezus op grond van een getuigenverklaring ter dood te veroordelen.' Het lijkt erop dat de hogepriester de leiding had over de rechtszaak en dat hij ook de ondervraging uitvoerde.²⁷² Het was ook de hogepriester die de reden voor Jezus' veroordeling voorlegde aan de rest van de leden van het gerechtshof. Marcus beschrijft dat met de volgende woorden: 'Toen vroeg de hogepriester Hem: 'Bent U de messias, de Zoon van de

²⁶⁹ Marcus 14:1

²⁷⁰ Marcus 14:11

²⁷¹ Marcus 14:43

²⁷² Marcus 14:60-61

Gezegende?’⁶² Jezus zei: ‘Dat ben Ik, en u zult de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Machtige en Hem zien komen met de wolken van de hemel.’⁶³ De hogepriester scheurde zijn kleren en zei: ‘Waarvoor hebben we nog getuigen nodig?’⁶⁴ U hebt de godslastering gehoord; wat is uw oordeel?’ Allen oordeelden dat Hij schuldig was en de doodstraf verdiende.²⁷³ Het was dus in het Sanhedrin, onder de prominente religieuze leiders van Israël, dat Jezus veroordeeld werd tot de doodstraf.

Later proberen de leiders van het hof een wettelijke bevestiging vast te leggen voor de afgesproken straf. Daarom lijkt het alsof het hof vastbesloten is Jezus voor Pontius Pilatus te brengen, als onderdeel van hun strategie om een veroordeling te regelen via het Romeinse gezag. Marcus begint hoofdstuk 15 met de woorden: ‘’s Ochtends in alle vroegte kwamen de hogepriesters, de oudsten en de schriftgeleerden en het hele Sanhedrin in vergadering bijeen. Nadat ze Jezus geboeid hadden, leidden ze Hem weg en leverden Hem over aan Pilatus.’

Het Sanhedrin was het ‘hoogerechtshof . . . binnen het Judaïsme, met 71 leden, gevestigd in Jeruzalem. Het komt prominent naar voren in de passieverhalen van de evangeliën als het hof dat Jezus berechtte, en het verschijnt opnieuw in Handelingen als de juridische rechtbank die de groeiende christelijke kerk onderzocht en vervolgde.’²⁷⁴ Hoewel Judea onder het gezag van de Romeinse overheid stond, vielen sommige zaken onder het gezag van het Sanhedrin. ‘Procurators zoals Pontius Pilatus of Felix, vertrouwden op Joodse gerechtshoven of rechtbanken om allerlei administratieve zaken af te handelen.’²⁷⁵ Zoals gezegd bestond het hof tijdens de eerste eeuw uit priesters, farizeeën, sadduceeën, schriftgeleerden en oudsten.²⁷⁶ De rol van de priesters, en van de hogepriester in het bijzonder, was een dominante bij de vergaderingen.

De tegenstand van de priesters ten opzichte van Jezus is duidelijk in hun antwoord op het dienstwerk van Jezus, vooral in Jeruzalem. Pilatus ‘begreep wel dat de hogepriesters Hem uit afgunst hadden uitgeleverd.’²⁷⁷ Hun vijandigheid tegenover Jezus was zo duidelijk dat Marcus in het volgende vers de eis beschrijft die zij aan Pilatus deden om Jezus ter dood te veroordelen: ‘de hogepriesters hitsten de menigte op om te zeggen dat hij Barabbas moest vrijlaten.’²⁷⁸

Toen Jezus gekruisigd was, bespotten de priesters Hem (samen met de schriftgeleerden) onder elkaar: ‘Anderen heeft Hij gered, maar zichzelf redden kan Hij niet; laat die messias, die koning van Israël, nu van het kruis afkomen. Als we dat zien, zullen we geloven!’²⁷⁹ Het is nogal ironisch dat, terwijl Christus een doodsstrijd voerde aan het kruis, de priesters, in hun opgewonden toestand verklaarden dat degene aan het kruis Christus was, de koning van Israël. Er wordt in dit hoofdstuk meerdere keren naar Christus verwezen als koning, maar het duidelijkst gebeurt dit door Pilatus. Maar zelfs de leiders van Israël verklaren dat Jezus messias is en koning van Israël, al is het dan spottend. Ze weten niet dat met de dood van Jezus, hun functie en het brengen van offers in het aardse heiligdom op het punt staan te verdwijnen. Marcus 15:37 zegt: ‘Nadat Jezus luid geroepen had, blies Hij de laatste adem uit.’ In vers 38 lezen we vervolgens: ‘En het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot onder in tweeën.’

De tempel was nu open. Het had geen zin meer de offers van dieren voort te zetten aangezien het Lam van God nu geofferd was. Iedereen die het offer van Jezus aanvaardde, kon nu deel worden van zijn

²⁷³ Marcus 14:61-64

²⁷⁴ Philip Wesley Comfort and Walter A. Elwell, eds., *Tyndale Bible Dictionary* (Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 2001), blz. 1165

²⁷⁵ Green and McDonald, eds., *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, blz. 270

²⁷⁶ Marcus 15:1; Handelingen 23:1, 6

²⁷⁷ Marcus 15:10

²⁷⁸ Marcus 15:11

²⁷⁹ Marcus 15:31-32

rijk. De grenzen van het koninkrijk waren verruimd en de uitnodiging er binnen te komen werd uitgebreid tot alle volken.

De goedkeuring van Rome verzekerd in de berechting van Jezus

De stad Jeruzalem, waar de gebeurtenissen van Jezus' proces en kruisiging plaatsvonden, behoorde tot de regio Judea. Jaren daarvoor controleerde Herodes de Grote dit gebied, inclusief de regio Galilea. Hij had een paleis in Jeruzalem gebouwd. Nu, in de tijd van Jezus, stond udea onder direct toezicht en controle van het Romeinse Rijk. Het werd dus beschouwd als een Romeinse provincie, met een door Rome aangestelde gouverneur. In deze specifieke periode van Jezus' leven was Pontius Pilatus de aangestelde Romeinse stadhouder.

Daarom brachten de priesters Jezus voor Pilatus om een officiële veroordeling tot de dood geregeld te krijgen. Marcus vermeldt dat de handelingen van Pilatus uiteindelijk bepaald werden door zijn wens de bloeddorstige menigte te paaien. In de berechting van Jezus wordt Pilatus heen en weer geslingerd tussen zijn geweten en zijn morele zwakheid. Hij worstelt met de vrijlating van Jezus, ook al vindt hij niets bij Hem wat zijn veroordeling rechtvaardigt. Marcus beschrijft het dilemma van Pilatus in 15:12-15. Na de ondervraging van Jezus kan Pilatus niets vinden om Hem te veroordelen. Hij vraagt de priesters in vers 12: 'Wat moet ik dan doen met de man die u de koning van de Joden noemt?' En vervolgens, als de priesters schreeuwen 'Kruisig Hem!' vraagt Pilatus 'Wat heeft Hij dan misdaan?' En ten slotte geeft Marcus ons dan in vers 15 een klein kijkje in het hart van de Romeinse stadhouder en de reden die hem ertoe leidt Jezus ter dood te veroordelen. 'Omdat Pilatus de menigte tevreden wilde stellen, liet hij Barabbas vrij. Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij Hem eerst nog had laten geselen.'

Ironisch genoeg is het Pilatus, en niet de Joodse leiders, die verschillende keren zinspeelt op Gods koninkrijk in zijn identificatie van Jezus als de koning van de Joden. Jezus bracht de mogelijkheid van het koninkrijk van God naar zijn volk, maar de uitnodiging werd door de leiders van de natie afgewezen. De wereldlijke gouverneur erkende Jezus als koning, en Jezus liet Zichzelf zo noemen. Vanuit het perspectief van Pilatus stierf Jezus als 'de koning van de Joden'. Volgens het evangelie van Johannes had Pilatus een 'inscriptie laten maken die op het kruis bevestigd werd. Er stond op: 'Jezus van Nazaret, koning van de Joden'.²⁸⁰

Laat duidelijk zijn dat Pilatus niet de geestelijke dimensie erkent van het rijk van God in zijn beschrijving van Jezus als koning van de Joden. Pilatus zei tegen Jezus: 'Waarom zegt U niets tegen mij?' vroeg Pilatus. 'Weet U dan niet dat ik de macht heb om U vrij te laten of U te kruisigen?'²⁸¹ Jezus plaatste de zaken onmiddellijk in het juiste perspectief voor Pilatus: 'Jezus antwoordde: 'De enige macht die u over Mij hebt, is u van boven gegeven.'²⁸² Met andere woorden, Jezus zei tegen Pilatus 'Ik ben niet alleen de koning van de Joden, maar ik sta ook boven alle machten en koninkrijken op aarde, inclusief die van jou.' Die woorden maakten zoveel indruk op Pilatus dat hij moeite deed om Jezus vrij te laten.²⁸³ Pilatus' begrip over het rijk van God werd echter beperkt door zijn overtuiging dat er geen grotere koning bestond dan de keizer.²⁸⁴

Ellen White vertelt waarom Pilatus toestond dat Jezus gekruisigd werd. 'Pilatus gaf toe aan de eisen van het gepeupel. Hij gaf liever Jezus over om te worden gekruisigd dan de kans te lopen zijn positie kwijt te raken. Maar ondanks al zijn voorzorgen overkwam hem later juist datgene waarvoor hij

²⁸⁰ Johannes 19:19

²⁸¹ Johannes 19:10

²⁸² Johannes 19:11

²⁸³ Johannes 19:12

²⁸⁴ Johannes 19:12, 15

bevreesd was geweest. Zijn eer werd hem ontnomen, hij werd uit zijn hoge positie ontzet en eindigde niet lang na de kruisiging, door wroeging en gewonde trots gekweld, zijn eigen leven.²⁸⁵

Josef en het rijk van God

Terwijl de religieuze leiders het gezag van Jezus of zijn koninkrijk niet erkenden, en hoewel Pilatus' perspectief op Jezus' koningschap beperkt werd door zijn eigen heidense wereldbeeld, was er iemand die geloofde in het rijk waarover Jezus predikte en deze aanvaardde: Josef van Arimatea, een vooraanstaand lid van het Sanhedrin. Het evangelie van Marcus zegt dat hij zelf 'ook de komst van het koninkrijk van God verwachtte. Hij raapte al zijn moed bijeen en ging naar Pilatus, die hij om het lichaam van Jezus vroeg.'²⁸⁶ De verkondiging van Jezus had een krachtig effect op het leven van dit leidende lid van de Israëlitische samenleving. De werken van Jezus begonnen hun eerste vruchten af te werpen. Het hoofdstuk besluit met de daden van deze Joodse leider, een man die in Jezus de koning van zijn leven en van al zijn bezittingen vond. Josef van Arimatea nam alle verantwoordelijkheid en kosten voor de begrafenis van Jezus op zich. Toen de meeste discipelen ver weg waren en de natie het koninkrijk had verworpen, was er één man, Josef van Arimatea, die erkende dat de tijd was aangebroken en het koninkrijk van God nabij was.²⁸⁷

Deel III: Toepassing

Pilatus werd bijna overtuigd Jezus vrij te laten van de veroordeling tot het kruis. De mensen schreeuwden echter 'Als u die man vrijlaat bent u geen vriend van de keizer.'²⁸⁸ Vraag de groep welke principes/factoren onze gedachten en beslissingen kneden en motiveren in ons leven.

²⁸⁵ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 617

²⁸⁶ Marcus 15:43

²⁸⁷ Marcus 1:15

²⁸⁸ Johannes 19:12

Studie 13: De opgestane Heer

September 21–27

Deel I: Overzicht

Kerntekst: Marcus 16:14–16

Lezen: *Marcus 16.*

Introductie

Marcus 15 eindigt met de bijdrage die een hooggeplaatst lid van de Israëliische maatschappij levert, door zijn leven en middelen in te zetten voor het rijk van God als Jezus sterft. De vrouwelijke volgelingen van Jezus uiten ook hun bereidheid te participeren in de begrafenisriten voor hun Verlosser. De vraag die blijft is ‘waar zijn de leerlingen?’ Hoe reageerden zij op de dood van Jezus? En hoe reageerden zij op het nieuws over zijn opstanding? Marcus legt de nadruk bij hen in de afsluiting van zijn evangelie. Hij voegt ook de instructies toe die Jezus hen geeft bij zijn opdracht het evangelie te verspreiden in de wereld.

Thema: De onderwerpen voor deze week bevatten een bespreking van de ervaring van de leerlingen nadat Jezus is opgestaan. Onze studie is verdeeld in twee delen:

1. *Het belang en de impact van geloven.* Dit gedeelte onderzoekt het ongeloof van de leerlingen ten aanzien van de opstanding en hoe Jezus hun twijfels uiteindelijk laat verdwijnen en hun geloof versterkt.
2. *‘Trek de wereld in.’* Dit deel bevat de zendingsopdracht van Jezus aan zijn leerlingen, samen met de reikwijdte van hun missie en het doel van het evangelie.

Deel II: Commentaar

Het belang en de impact van geloven

De gebeurtenis van Jezus' dood was verwoestend voor zijn volgelingen. Hoewel de profetie het voorspelde, en hoewel Jezus hen al van tevoren had gewaarschuwd voor de beproevingen die Hij vóór zijn dood zou tegenkomen, weerhielden de vooroordelen van de leerlingen over de messias hen ervan de volledige strekking van Jezus' woorden te begrijpen, waardoor ze onvoorbereid waren op de gevolgen ervan.

Onmiddellijk na de kruisiging lieten de leerlingen zien dat ze het goddelijke plan nog steeds niet begrepen, of op zijn minst de woorden van Jezus waren vergeten, wat voor hen een troost zou zijn geweest in hun verdriet. Marcus zegt dat zij ‘om Hem treurden en rouwden’²⁸⁹ na zijn dood.

We kunnen ons terecht afvragen of de leerlingen, en goede vrienden van Jezus, het doel van zijn dood begrepen. Aangezien ze waarschijnlijk niet volledig begrepen wat het doel van dit alles was, is het ook niet moeilijk te begrijpen dat zij er moeite mee hadden te geloven dat Hij uit de dood was opgestaan. Dat laatste wordt bevestigd in het eerste deel van Marcus 16, de kern van deze laatste les.

Om te beginnen zien we dat in Marcus 16:6-8 de engelen aan de vrouwen uitleggen dat Jezus is opgestaan. Zij moedigen de vrouwen aan dit goede nieuws te verspreiden. Maar ‘ze waren zo erg

²⁸⁹ Marcus 16:10

geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden.’ Zou het kunnen dat de vrouwen bang waren de verbluffende boodschap van hun hemelse bezoekers te geloven?

In een volgende scene is het Jezus zelf die aan Maria van Magdala verschijnt. Hierna ‘ging [zij] het nieuws vertellen aan de mensen die Hem hadden vergezeld en die nu om Hem treurden en rouwden. Toen ze hoorden dat Hij leefde en dat zij Hem had gezien, geloofden ze het niet.’²⁹⁰ Maria bracht de boodschap over, maar haar toehoorders waren niet bereid het goede nieuws te geloven.

Een derde gebeurtenis laat de volharding onder de leerlingen zien in hun ongelof. Marcus beschrijft het op de volgende manier: ‘Daarna verscheen Hij in een andere gedaante aan twee van hen toen ze buiten de stad waren. Ze gingen terug en vertelden het aan de anderen; maar ook zij werden niet geloofd.’²⁹¹

Het is interessant dat Jezus niet iemand uit zijn binnenste kring gebruikte om het nieuws over zijn opstanding te verspreiden. Het nieuws wordt tot hen gebracht via een vrouw en door twee anderen die niet tot de overgebleven elf leerlingen behoorden.

In een vierde scene verschijnt Jezus zelf aan de leerlingen. ‘Ten slotte verscheen Hij aan de elf leerlingen terwijl ze aanlagen voor de maaltijd, en Hij verweet hun hun ongelof en halsstarrigheid, omdat ze geen geloof hadden geschonken aan degenen die Hem hadden gezien nadat Hij uit de dood was opgewekt.’²⁹²

Waarom waren de leerlingen zo hardnekkig in hun ongelof? Net als veel anderen in Israël, hadden ook de leerlingen een verkeerd beeld van het rijk van God. Lucas heeft de aard van die misvatting beschreven met de woorden van de leerlingen zelf: ‘Wij leefden in de hoop dat Hij degene was die Israël zou bevrijden, maar inmiddels is het de derde dag sinds dit alles gebeurd is.’²⁹³ Wat bedoelen de leerlingen met de woorden ‘Israël bevrijden?’ Het Griekse woord voor ‘bevrijden’ is *lytroō*. De basisbetekenis van dit woord is ‘bevrijden uit een onderdrukkende situatie.’²⁹⁴ Voor de leerlingen betekende de dood van Jezus dus het einde van hun aardse aspiraties. Zij zagen de verlossing namelijk als de bevrijding uit de Romeinse onderdrukking.

Zoals we dit kwartaal al vaker hebben gezien, begint Marcus zijn evangelie door te zeggen: ‘De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij; kom tot inkeer en geloof dit goede nieuws.’²⁹⁵ Helaas zien we aan het einde van het evangelie dat de mensen nog steeds ongelovig waren. Dat waren niet de priesters, de leiders van Israël of de Romeinse gouverneur. Het waren Jezus’ eigen leerlingen.

Het is interessant om op te merken dat Lucas ook een scène vermeldt met de twee leerlingen waarnaar in Marcus 16 wordt verwezen. In het verslag van Lucas geloven de twee aanvankelijk niet in het nieuws over de opstanding van Jezus. Maar in het evangelie van Marcus worden de twee leerlingen gepresenteerd onder degenen die in een opgestane Jezus geloven. Hoe gebeurde deze overgang van ongelof naar geloof? Wat deed Jezus om hen te helpen? Lucas voegt iets toe aan zijn verhaal dat Marcus niet in het zijne vermeldt. Jezus berispt de leerlingen vanwege hun ongelof en halsstarrigheid;²⁹⁶ maar direct na de berisping verlicht Jezus hen door retorisch te vragen: ‘Moest de messias al dat lijden niet ondergaan om zijn glorie binnen te gaan?’ Daarna verklaarde Hij hun wat er in al de Schriften over Hem geschreven stond, en Hij begon bij Mozes en de Profeten.’²⁹⁷ Wat een intensieve Bijbelstudie moeten de leerlingen die dag hebben gehad! Vanaf Genesis tot aan het laatste

²⁹⁰ Marcus 16:10-11

²⁹¹ Marcus 16:12-13

²⁹² Marcus 16:14

²⁹³ Lucas 24:21

²⁹⁴ Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, blz. 606

²⁹⁵ Marcus 1:15

²⁹⁶ Marcus 16:14; vergelijk met Lucas 24:25

²⁹⁷ Lucas 24:26-27

boek van de Hebreeuwse Bijbel heeft Jezus in de gehele Hebreeuwse geschriften de messiaanse profetieën aan zijn twee volgelingen uiteengezet.

Ellen White vertelt nog iets meer over de uitleg die Jezus later gaf aan zijn volgelingen vóór zijn hemelvaart. ‘Eer Hij zijn discipelen verliet, maakte Jezus de aard van zijn koninkrijk duidelijk. Hij herinnerde hen aan wat Hij hen vroeger daarover had gezegd. Hij zei dat het niet zijn bedoeling was om in deze wereld een aards, maar wel een geestelijk koninkrijk op te richten. Hij zou niet als een aards vorst zitten op de troon van David. Opnieuw maakte Hij hen de Schriften duidelijk en toonde aan dat alles wat Hij had meegemaakt door God was bepaald in de besprekingen tussen de Vader en Hemzelf. Alles was voorzeggd door mensen, die met de heilige Geest waren vervuld. Hij zei: Gij ziet dat alles, wat Ik u heb bekend gemaakt over mijn verwerping als messias is uitgekomen. Alles wat Ik heb gezegd over mijn vernedering die Ik zou moeten ondergaan en de dood die Ik zou moeten sterven, is bewaarheid. De derde dag ben Ik weer opgestaan. Maak nog meer studie van de Schriften en u zult ontdekken dat de bijzonderheden van de profetie over Mijzelf in al deze dingen in vervulling zijn gegaan.’²⁹⁸

‘Trek de wereld in’

Na de ontmoeting van de leerlingen met hun opgestane Heer, werd hun aanvankelijke ongeloof getransformeerd tot een actief geloof. Zij werden levende getuigen voor Jezus, de opgestane Heer. De leerlingen waren niet langer angstig; ze waren bereid lange afstanden te reizen om anderen te vertellen: “De Heer is werkelijk uit de dood opgewekt en Hij is aan Simon verschenen!” De twee leerlingen vertelden wat er onderweg gebeurd was en hoe Hij zich aan hen kenbaar had gemaakt door het breken van het brood.²⁹⁹ Later droeg Jezus hen op: ‘Trek heel de wereld rond en verkondig het goede nieuws aan alle schepselen.’³⁰⁰ Op die manier werd het evangelie niet alleen in Israël verspreid, maar werd het gebracht ‘tot aan de uiteinden van de aarde.’³⁰¹ In haar commentaar op de zendingsopdracht schrijft Ellen White: ‘Maar de opdracht: “Gaaf heen in de gehele wereld” mogen we niet uit het oog verliezen. Wij moeten onze ogen richten op de verder gelegen gebieden. Christus neemt de scheidsmuren, het scheiding makend vooroordeel van volken weg en onderwijst liefde voor alle mensen. Hij heft de mensen op uit de bekrompen kring van hun zelfzucht. Hij schaft alle grensscheidingen en kunstmatige onderscheidingen in de samenleving af. Hij maakt geen onderscheid tussen burenen en vreemdelingen, tussen vrienden en vijanden. Hij leert ons iedere behoeftige zien als onze broeder, en de wereld als ons arbeidsterrein.’³⁰²

De leerlingen krijgen de opdracht van hun geloof te getuigen. Het doel van het evangelie, volgens Marcus, is gelovigen maken en dopen. Daarom wordt het evangelie van het koninkrijk aangekondigd.³⁰³ Het aannemen van Gods rijk en Jezus als onze Verlosser en Koning is essentieel voor de verlossing en de bescherming tegen veroordeling.³⁰⁴ ‘Opdat u door te geloven leven ontvangt door zijn naam.’³⁰⁵

²⁹⁸ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 681-682

²⁹⁹ Lucas 24:34-35

³⁰⁰ Marcus 16:15

³⁰¹ Handelingen 1:8

³⁰² Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 684-685

³⁰³ Marcus 1:14

³⁰⁴ Marcus 16:16

³⁰⁵ Johannes 20:31

Deel III: Toepassing

Hoe kunnen we als gelovigen in Christus misverstanden en valse uitleggingen over God en verlossing, die tot een verkeerde ervaring leiden, voorkomen? Vraag de groep onderstaand advies te lezen bij hun overwegingen over deze vraag: ‘Terwijl Christus uitging van de profetie gaf Hij aan zijn discipelen een juiste voorstelling van wat Hij als mens moest zijn. Zij verwachtten een Messias die de troon en koninklijke macht zou verkrijgen in overeenstemming met de verlangens van mensen. Dit was misleidend. Het was in strijd met een juist begrip van het feit dat Hij van de hoogste plaats moest neerdalen naar de nederigste positie die iemand zou kunnen innemen. Christus wilde dat de gedachten van zijn discipelen in alle opzichten zuiver en waar zouden zijn.’³⁰⁶

Heb je weleens overwogen de zending in te gaan, ver van huis? Wat heeft je ervan weerhouden om die overeenkomst aan te gaan? Of heb je wel eens een zendingsproject willen starten maar was je bang om eraan te beginnen? Welke angsten houden je tegen? Lees onderstaande belofte uit de pen van inspiratie: ‘Zo gaf Christus zijn discipelen hun opdracht. Hij trof alle voorzieningen voor de vooruitgang van het werk en nam de verantwoordelijkheid voor succes op Zichzelf. Zolang zij zijn woord zouden gehoorzamen en samen met Hem zouden werken, konden zij niet falen. Ga heen naar alle volken, had Hij geboden. Ga naar de verste delen van de bewoonde aarde en weet dat Ik daar zal zijn. Wek met geloof en vertrouwen want nooit zal Ik u verlaten.’³⁰⁷

Misschien ben je al betrokken bij een zendingsproject in een gemeenschap in de buurt. Als dat zo is, wat voor project is dat dan en welke uitdagingen kom je tegen? Op welke manier motiveert bovenstaand citaat jou in je dienstwerk? Welke hoop en kracht biedt het jou?

³⁰⁶ Ellen White, Jezus – de wens der eeuwen, blz. 664

³⁰⁷ Idem, blz. 683